

OTDK-dolgozat

2023

**PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR**

**A SZÁMVITELI SZAKMA JELENE ÉS JÖVŐJE, A JÖVŐ
SZÁMVITELI SZAKEMBERE- A HALLGATÓK, MINT A JÖVŐ
SZÁMVITELI SZAKEMBEREI ÉS A KÉPZÉSÜKBEN RÉSZTVEVŐ
OKTATÓK ASPEKTUSÁBÓL**

**PRESENT AND FUTURE OF THE ACCOUNTING PROFESSION, THE
FUTURE'S ACCOUNTING PROFESSIONAL – IN THE ASPECTS OF
STUDENTS AS THE FUTURE'S ACCOUNTING PROFESSIONALS
AND THE TEACHERS IN THEIR EDUCATION**

Bujtor Evelin

Konzulens: Dr. Budai Eleonóra adjunktus

Kézirat lezárásának dátuma: 2022.04.14.

TARTALOMJEGYZÉK

TÁBLÁZATJEGYZÉK

ÁBRAJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	2
1. A KUTATÁS KERETRENDSZERE	3
2. KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS A KUTATÁS MÓDSZERTANA	4
3. AZ OKTATÁS INTÉZMÉNYI ÉS SZEMÉLYI KERETEI	7
3.1 AZ OKTATÁS INTÉZMÉNYI KERETEI	7
3.1.1 KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS	7
3.1.2 FELSŐOKTATÁS	11
3.1.3 FELNŐTTKÉPZÉS	13
3.2 AZ OKTATÁS RÉSZTVEVŐI	15
3.2.1 HALLGATÓK	15
3.2.2 OKTATÓK	17
4. A MAGYAR SZÁMVITELOKTATÁSRÓL DIÓHÉJBAN – AZ ELMÚLT 60 ÉV	20
4.1 SZÁMVITELOKTATÁS A RENDSZERVÁLTÁS ELŐTT	20
4.2 SZÁMVITELOKTATÁS A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN	22
5. MERRE TOVÁBB? – AVAGY A JÖVŐ	34
6. PRIMER KUTATÁS – KÉRDŐÍVES LEKÉRDEZÉS EREDMÉNYE. KUTATÁSI KÉRDÉSEKRE ADOTT VÁLASZOK	36
A KITÖLTŐKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ADATOK ÉRTÉKELÉSE	36
KUTATÁSI KÉRDÉSEKRE ADOTT VÁLASZOK	41
1. MI MOTIVÁLTA A JELENLEG GAZDASÁGI TERÜLETEN OKTATÓKAT, ILLETVE A HALLGATÓKAT A PÁLYAVÁLASZTÁS SORÁN? A HALLGATÓK ESETÉN VAN-E KAPCSOLAT A MOTIVÁCIÓ, AZ ÉRDEKLŐDÉSI TERÜLET ÉS A JÖVŐBENI TERVEK KÖZÖTT? VAN-E ELTÉRÉS E TEKINTETBEN A NEMEK KÖZÖTT?	41

2. HOGYAN VÉLEKEDNEK A GAZDASÁGI FELSŐOKTATÁSBAN OKTATÓK ÉS A HALLGATÓK A MÉRLEGKÉPES VÉGZETTSÉGRŐL? VAJON SZÜKSÉGE VAN-E RÁ A JÖVŐ SZÁMVITELI SZAKEMBERÉNEK? VAN-E ELTÉRÉS E TEKINTETBEN A SZÁMVITELESEK ÉS NEM SZÁMVITELESEK KÖZÖTT? A HALLGATÓK SZERETNÉK-E MEGSZEREZNI A KÉPESÍTÉST, ÉS MIÉRT?	47
3. MILYEN JELEN-ÉS JÖVŐKÉPPEL RENDELKEZNEK A GAZDASÁGI FELSŐOKTATÁSBAN OKTATÓK? HOGY LÁTJÁK A SZÁMVITELOKTATÁS JÖVŐJÉT?	52
4. A GAZDASÁGI FELSŐOKTATÁSBAN OKTATÓK ÉS A HALLGATÓK SZERINT MI FOGJA JELLEMEZNI A JÖVŐ SZÁMVITELI SZAKEMBERÉT?	56
KÖVETKEZTETÉSEK	62
ÖSSZEFOGLALÁS	63
IRODALOMJEGYZÉK	
MELLÉKLETEK	

TÁBLÁZATJEGYZÉK

Sorszám	Cím	Oldalszám
1.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók és hallgatók jellemzőinek vizsgálati szempontjai	6
2.	Az óvodába és iskolába járók megoszlása az intézmény fenntartójának típusa szerint	7
3.	A mérlegképes könyvelői képzést folytató felnőttképzők ágazati besorolása a TEÁOR '08 szerint	15
4.	A felsőoktatás képzési szintjeinek jellemzői	29
5.	A Szakmajegyzékben található számviteli szakképesítések besorolása	30
6.	A pénzügy-számvitel alapszakos hallgatók pályaválasztási motivációjának megoszlása	42
7.	A pénzügy-számvitel szakosok pályaválasztási motivációjának nemek szerinti megoszlása	45
8.	A pénzügy- számvitel szakos hallgatók elhelyezkedési területeinek nemek szerinti megoszlása	46
9.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók pályaválasztási motivációi	47
10.	A pénzügy-számvitel szakos hallgatók véleménye a mérlegképes végzettségről	49
11.	A mérlegképes végzettség megítélése érdeklődési / oktatási terület szerint	50
12.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók oktatói munkáról alkotott véleménye	52
13.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók jelen-és jövőképe	53
14.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók véleményének megoszlása a számvitel oktatás jövőjéről	55
15.	A pénzügy-számvitel szakos és gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók vélekedése a számviteli szakemberek munkájáról	57
16.	A jövő számviteli szakemberének jellemzői a gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók szerint	58

ÁBRAJEGYZÉK

Sorszám	Cím	Oldalszám
1.	A komplex számviteli rendszer modellje	3
2.	A szakképzés intézményirányításának szervezeti struktúrája	9
3.	A szakképzési centrumok és a szakképzést folytató intézmények száma területenként Magyarországon 2021-ben	10
4.	A szakképesítések egymásra épülése	27
5.	A számviteli képzés főbb állomásai és a megszerezhető végzettségek	33
6.	A pénzügy-számvitel szakos hallgatók életkor szerinti megoszlása	37
7.	A gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgatók életkor szerinti megoszlása	37
8.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók életkor szerinti megoszlása	38
9.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók oktatási tevékenységének regionális megoszlása	38
10.	A gazdasági felsőoktatásban oktatók szakképzettség szerinti megoszlása	39
11.	A pénzügy- számvitel szakos hallgatók lakhely szerinti megoszlása	40
12.	A gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgatók lakhely szerinti megoszlása	40
13.	A pénzügy- számvitel szakosok érdeklődési területének megoszlása a szakra jelentkezéskor és most	43
14.	A pénzügy-számvitel szakosok megoszlása elhelyezkedési területek szerint	43
15.	A pénzügy-számvitel szakos hallgatók véleménye a mérlegképes végzettségről	48

BEVEZETÉS

„Egyetlen ember sem léphet kétszer ugyanabba a folyóba, mert az már nem ugyanaz a folyó, és ő már nem ugyanaz az ember.” - írta Epheszoszi Hérakleitosz, s e megállapítása fokozottan érvényes a mai világban. A technológiai, politikai, társadalmi, jogszabályi, gazdasági stb. környezet dinamikus változásaihoz mindannyiunknak alkalmazkodnia kell, jó példák erre a jelenleg is zajló koronavírus-világjárvány, vagy épp az Ukrajnában dúló háború is.

A számviteli rendszer szintén e világunk szerves része, így a változások kihatnak a rendszer működésére, szereplőire is. 2020-ban indult kutatásomban először a hazai számviteli szakemberek szemszögéből vizsgáltam a szakma jelenét, jövőjét, valamint a jövő számviteli szakemberének jellemzőivel kapcsolatos véleményüket. Jelen dolgozat e kutatás folytatása: a témát ezúttal a jövő hazai számviteli szakemberei, azaz a hallgatók, illetve az őket tanító oktatók aspektusából jártam körül. Nem véletlenül: magam is végzős, pénzügy-számvitel alapszakos egyetemi hallgató vagyok, és a jövőben Magyarországon szeretnék elhelyezkedni számviteli területen, így a téma közvetlenül érint engem is.

Kutatásom során az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- Milyen pályaválasztási motivációkkal, jelen-és jövőképpel rendelkeznek a pénzügy-számvitel szakos hallgatók, illetve oktatók;
- Mi a hallgatók és oktatók véleménye a mérlegképes végzettségről;
- Hogyan vélekednek az oktatók a számvitel oktatás jövőjéről;
- A hallgatók és az oktatók szerint mi lesz jellemző a jövő számviteli szakemberére, és a hallgatók szerint mi jellemző a számviteli szakemberek munkájára.

Dolgozatomban először a kutatás keretrendszerét, majd módszertanát mutatom be. Ezt követően ismertetem a kutatás megállapításait mások kutatásain, illetve jogszabályokon és nyilvántartásokon keresztül, végül az előzőekben feltett kérdésekre igyekszem választ adni a kutatás alapján.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném megköszönni a kérdőíves felméréshez nyújtott segítséget azon gazdasági felsőoktatási intézmények vezetőinek és oktatóinak, akik továbbították kérdőíveimet az intézményeikben tanuló hallgatók, valamint az ott dolgozó oktatók részére.

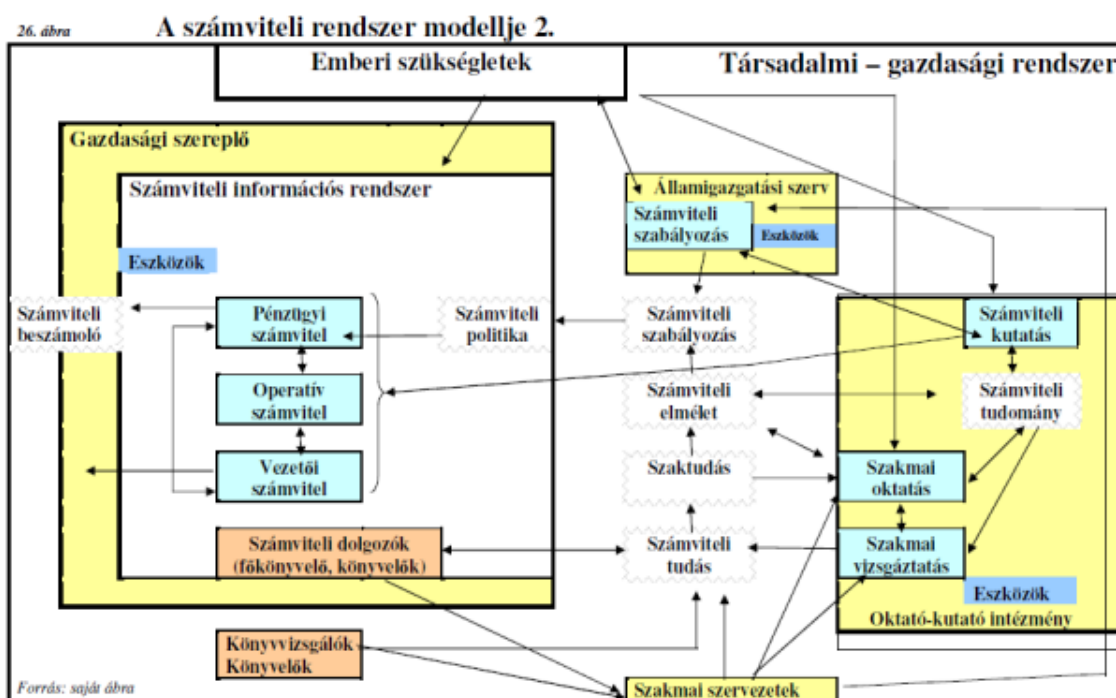
Szeretnék köszönetet mondani azon hallgatótársaimnak, valamint azoknak az oktatóknak, akik kitöltötték a kérdőíveimet. Külön köszönet illeti a PTE-KTK oktatóit, akik a legnagyobb számban töltötték ki a kérdőívet, egy emberként összefogva a kutatás sikere érdekében.

Köszönöm konzulensemnek, Dr. Budai Eleonórának a folyamatos támogatást és iránymutatást, mellyel segítette a kutatás megvalósítását. Köszönöm mentoromnak, Krabatné Fehér Zsófiának is azt a figyelmet, szeretetet és támogatást, mellyel munkámat kísérte.

Végül, de nem utolsó sorban köszönet illeti édesanyámat és barátaimat a folyamatos bátorításért és azért, hogy türelemmel viselték, hogy a kutatás ideje alatt kevesebb időm jutott Rájuk. Köszönet a szeretetért és azért, hogy hittetek bennem, Nélkületek nem sikerült volna!

1. A KUTATÁS KERETRENDSZERE

A számvitel, felfogható egyfajta komplex rendszerként; kutatásomhoz ez alkalommal is Budai (2007, p. 66.) teoretikus rendszer modelljét vettem alapul. E modell a számvitelt 3 szinten értelmezi: mikro, makro és globális, szintenként 4 vetülettel. Ezen vetületek- a szabályozás, a gyakorlati tevékenység, az oktatás és a kutatás-, amelyek az emberi szükségletből, az információi iránti igényből kerültek levezetésre.. A vetületek alkotói az emberek, intézmények, eszközök és a közöttük lévő kapcsolatok összessége. (1. ábra)

Magyarázat az ábrához:

	Intézmény
	Emberek
	Eszközök
	Tevékenységek
→	Az emberek, tevékenységek, és a tevékenységek eredménye közötti kapcsolat, hatás
	A tevékenység eredménye

1. ábra: A komplex számviteli rendszer modellje

Forrás: Budai (2007, p. 115., 26. ábra)

Kutatásomhoz azért nem a leegyszerűsített, mátrix változatot használtam, mert ez az ábra láthatóvá teszi a számviteli rendszer alkotóelemeit is. E kutatás fókuszában az emberi tényező, mint a számviteli rendszer egyik alkotóeleme állt. Mivel Budai (2007) kutatása a számviteli információs rendszerre fókuszált, ezért az oktatási vetület részletei, többek között az emberi tényező külön nem került megjelenítésre az 1. ábrán. Jelen vizsgálat fókuszában az oktatás kulcsszereplői: az oktatási- vizsgáztatási tevékenységet végző oktatók, illetve az általuk tanított hallgatók állnak. A gazdasági oktatásban résztvevő, számvitelt tanuló hallgatókat úgy is tekinthetjük, mint a jövő számviteli szakembereit – leendő könyvelőket, főkönyvelőket, könyvvizsgálókat –, a számvitelt oktatókat pedig, mint a oktatási intézményben oktatási, vizsgáztatási és – felsőoktatás esetén – kutatási tevékenységet végző munkavállalókat, akik a számviteli tudomány és szaktudás átadói, letéteményesei.

2. KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Ahhoz, hogy képet kapjunk a hazai számviteloktatás jelenlegi helyzetéről, sajátosságairól, több pillérre épülő szekunder kutatást végeztem. Ezek a hazai számvitel oktatásra vonatkozó jogszabályi előírások, az oktatás intézményi keretei, a felnőttképzés esetén a statisztikai besorolás kerete, a hazai oktatási rendszerre vonatkozó nyilvántartások, valamint a szakirodalmi háttér – mások kutatásai – voltak. Ezen felül törekedtem egyfajta jövőkép felvázolására is.

A primer kutatás keretein belül az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- Mi motiválta a jelenleg gazdasági területen oktatókat, illetve a hallgatókat a pályaválasztás során? A hallgatók esetén van-e kapcsolat a motiváció, az érdeklődési terület és a jövőbeni tervek között? Van-e eltérés e tekintetben a nemek között?
- Hogyan vélekednek a gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók a mérlegképes végzettségről? Vajon szüksége van-e a mérlegképes könyvelői végzettségre a jövő számviteli szakemberének? Van-e eltérés e tekintetben a „számvitelesek” és „nem számvitelesek” között? A hallgatók szeretnék-e megszerezni ezt a képesítést, és ha igen, akkor miért?

- Milyen jelen-és jövőképpel rendelkeznek a gazdasági felsőoktatásban oktatók? Hogy látják a számvitel oktatás jövőjét?
- A gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók szerint mi fogja jellemezni a jövő számviteli szakemberét?

Ennek feltárása érdekében 3 kérdőív került összeállításra, Az egyik a pénzügy-számvitel alapszakos hallgatók részére, a másik a gazdálkodás-menedzsment szakos hallgatók részére. A harmadik kérdőív pedig a gazdasági felsőoktatásban oktatók részére. A kérdőívek összeállítása során a kutatási témához kapcsolódóan minél szélesebb körű információ gyűjtése volt a cél. Ugyanakkor mindezt rövid kérdőív kitöltési idővel kívántam elérni, ezzel is a kitöltések számának növekedését elősegítve. Több szakaszban került sor a 3 kérdőív kiküldésére. a pénzügy-számvitel illetve gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatóknak, valamint a gazdasági felsőoktatásban oktatóknak. A kérdőíveket a Google Forms felületén lehetett kitölteni.

Vizsgálatom fókuszában a hallgatók és az oktatók, mint emberek és az ő jellemzőik voltak. A kérdőívek a vizsgált csoportokba tartozók készségei, képességei, adottságai motivációi, álmai és céljai, valamint a jövőről alkotott elképzelései feltárását célozták a számvitelhez való viszonyuk és a mérlegképes könyvelői végzettség szemszögéből.

A kérdőíves lekérdezés többlépcsős folyamat volt: 2021. október- novemberében elektronikus felületen tettük elérhetővé a PTE KTK-n, valamint a ország többi részébe elektronikus úton juttattuk el a pénzügy-számvitel alapszakon és felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók számára. A kutatás következő szakaszában, 2022. márciusában hazai, pénzügy-számvitel szakon képzést indító gazdasági felsőoktatási intézmények vezetőinek, tanszékvezetőinek, intézetvezetőinek 2 kérdőív került kiküldésre: az egyik szintén a pénzügy-számvitel alapszakos és FOKSZ-os hallgatókat, a másik pedig a gazdasági felsőoktatásban oktatókat célozta meg. 2022 április 2-6 között pedig egy kontrollcsoportos felmérésre került sor a PTE gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgatói között, akik közvetlenül elektronikus felületen érhatték el a kérdőívet. A kérdőíves felmérésben összesen 286 pénzügy-számvitel szakos hallgató, 117 gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgató, valamint 63 oktató töltötte ki a kérdőívet.

MEGNEVEZÉS	VIZSGÁLATI SZEMPONTOK	
	OKTATÓK	HALLGATÓK
Általános jellemzők	- nem - életkor - végzettség - régió, ahol oktat - képzési szint, ahol oktat - oktatott tantárgy - szakmai tapasztalat	- nem - életkor - szakképzettség - lakhely (településtípus) - képzési szint, amelyen tanul - dolgozik-e számviteli területen
Adottságok	- jogszabályi környezet - képességek, készségek	
Motiváció	- külső és belső motivációs elemek	

1. táblázat: A gazdasági felsőoktatásban oktatók és hallgatók jellemzőinek vizsgálati szempontjai.

Saját szerkesztés

A kérdőívekben az oktatók és a hallgatók esetében is a pályaválasztási motivációra kérdeztem rá, valamint arra, hogy hogyan ítélik meg a számviteli tevékenységet, a mérlegképes könyvelői végzettséget, illetve milyen képességeket, készségeket, iskolai végzettséget képzelnek el a jövő számviteli szakemberei számára. A kérdőívekben jellemzően zárt kérdések szerepeltek, egy, illetve több válaszlehetőség kiválasztással. A szabad válaszos részben pedig mind a hallgatók, mind az oktatók leírhatták a témával kapcsolatos meglátásaikat, amelyekre a kérdőív esetleg nem tért ki. A hallgatók esetén rákérdeztem az érdeklődési területre és a jövőbeli tervekre, az egyik szabad válaszos részben pedig megindokolhatták, miért szeretnék/ nem szeretnék megszerezni a mérlegképes végzettséget. Az oktatók esetében felmérésre került, hogy hogyan érzik magukat az oktatói pályán, mi a számvitel oktatással kapcsolatos véleményük. Ezen kívül a számviteli területen oktatók lehetőséget kaptak arra is, hogy kifejthessék véleményüket a mérlegképes képzés átalakításáról.

A kérdőívek a dolgozat mellékletében kerültek csatolásra.

A hallgatók és az oktatók véleményének megismerésén keresztül két további nézőpontból kívántam megvilágítani a kutatott témát és a számviteli tevékenységet végzők egyfajta jövőképét is felvázolni.

3. AZ OKTATÁS INTÉZMÉNYI ÉS SZEMÉLYI KERETEI

Jelen kutatás alapját képezi annak ismerete, hogy a számvitel oktatása milyen intézményi keretek között valósulhat meg Magyarországon. Ezen intézmények keretei között oktatók és hallgatók együttműködéseként valósul meg az oktatás. A vonatkozó jogszabályi előírások, valamint a vonatkozó szakirodalmi publikációk áttekintése alapján kerül sor a téma feldolgozására.

3.1. Az oktatás intézményi keretei

A gazdasági oktatás – így a számvitel oktatása is – történhet egyrészt középfokú oktatás (technikumokban), másrészt felsőoktatás (alap -, mester-és felsőoktatási szakképzés), illetve felnőttképzés keretein belül. A továbbiakban ezeknek az intézményi és jogszabályi kereteit kívánom bemutatni.

3.1.1. Középfokú oktatás

Középfokú oktatás tekintetében különböző fenntartású intézményekről beszélhetünk, melyet az alábbi táblázat foglal össze:

Fenntartó típusa	Óvoda	Általános iskola	Szakközép-iskola	Szakisola, készség-fejlesztő iskola	Gimnázium	Szak-gimnázium
	(%)					
	2011/2012 nevelési év/tanév					
Önkormányzati fenntartók	92	88	75	94	62	70
Állami szervek	1	1	2	0	3	3
KLIK, tankerületi központok	0	0	0	0	0	0
NGM (ITM)	0	0	0	0	0	0
Egyházi fenntartók	5	8	4	2	17	4
Magánfenntartók	3	2	20	4	17	23
	2018/2019 nevelési év/tanév					
Önkormányzati fenntartók	88	2	0	0	1	0
Állami szervek	1	81	87	88	58	85
KLIK, tankerületi központok	0	79	0	65	52	3
NGM (ITM)	0	0	76	22	2	74
Egyházi fenntartók	8	15	9	7	24	11
Magánfenntartók	4	3	4	5	16	4

Megjegyzés. KLIK: Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, NGM: Nemzetgazdasági Minisztérium, ITM: Innovációs és Technológiai Minisztérium. A megoszlásadatok kerekítés miatt nem minden esetben adják ki a 100 százalékot.

Forrás: Az Emberi Erőforrások Minisztériumának Köznevelés-statisztikai adatgyűjtéseinek (OSAP 1410, 2011/2012, 2018/2019) adatai alapján saját számítás.

2.táblázat: Az óvodába és iskolába járók megoszlása az intézmény fenntartójának típusa szerint. Forrás: Janák – Hagymásy (2020)

A táblázatból (Janák- Hagymásy, 2020) kitűnik, hogy míg 2011/12-ben a szakközépiskolák, szakgimnáziumok javarészt önkormányzati fenntartásúak voltak, addig a 2018/19-es tanévben a fenntartás átkerült az állami szervekhez. Ezen kívül megfigyelhető a magánfenntartók részarányának visszaesése is.

A 2020. január 1-jén életbe lépett 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről (a továbbiakban: Szakképzési törvény) azonban megváltoztatta az intézményi kereteket, a törvény alapján szakképző intézmény technikum és szakképző iskola lehet.

A törvény a technikumra vonatkozóan úgy fogalmaz, hogy:

„[...]A technikumnak

a) az általános műveltséget megalapozó, az érettségi vizsgára és a szakmai vizsgára felkészítő, valamint a szakirányú felsőfokú iskolai továbbtanulást vagy munkába állást elősegítő, illetve

*b) érettségi végzettséggel kizárólag szakmai vizsgára felkészítő,
a szakmajegyzékben meghatározott számú évfolyama van.*

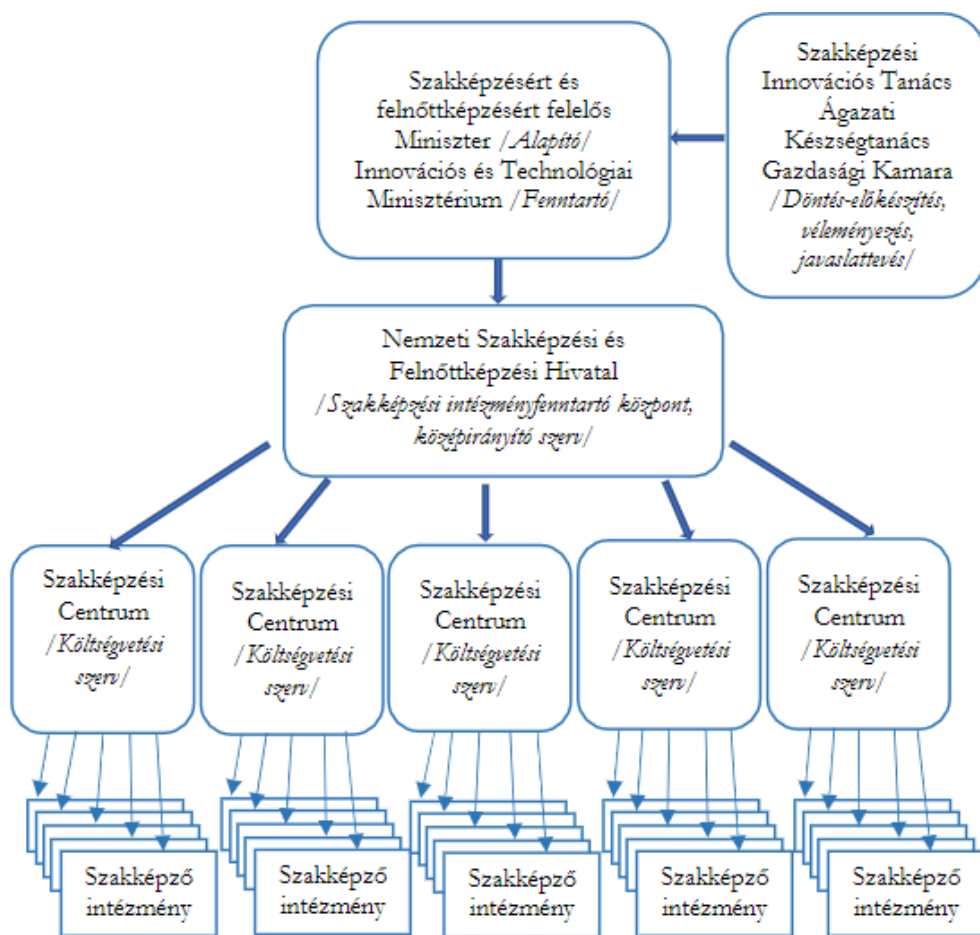
(1a) A szakképzésért felelős miniszter - a Kormány adott ágazatért felelős tagjának egyetértésével kiadott - engedélye alapján a technikum az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott évfolyamot felsőoktatási intézménnyel közösen kidolgozott szakmai program alapján is megszervezheti.*

(2) A technikum kizárólag érettségi vizsgára történő felkészítést is szervezhet. Az ilyen felkészítésnek két évfolyama van, és az a nappali rendszerben nem szervezhető meg.”*

Ahogy Janák – Hagymásy (2020) leírja, 2013-tól az állami intézmények megszervezése, fenntartása, 2016-tól pedig a működtetése is a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), irányításuk pedig a KLIK alatt működő tankerületek kezébe került. Stomp – Mór (2021) megfogalmazásában 2015. július 12-e mérföldkő volt az intézményirányítás gyakorlatát tekintve: hatályba lépett a 2015. évi LXVI. szakképzési törvény, amely a szakképzés intézményrendszerét átalakította. A 120/2015. (V.21.) és 146/2015. (VI.12) kormányrendeletek nyomán a korábban a KLIK által fenntartott állami fenntartású szakoktatási és szakképzési feladatokat ellátó köznevelési intézmények kiváltak, 2015. július 1-jével szakképzési centrumok formájában folytatták működésüket – fenntartójuk pedig a Nemzetgazdasági Miniszter lett. E dátum más változást is hozott: a 319/2014. (XII.13.) Kormányrendelet életbe lépésével megalakult a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, amely középírányító szervként funkcionál a szakképzési centrumok részeként működő szakképző intézmények felett. Akkor a Nemzetgazdasági Miniszter (ma: Szakképzésért és Felnőttképzésért felelős Miniszter) 44 szakképzési centrumot hozott létre. Ezeknek a tagintézményei felelősek az állami iskolarendszerű szakképzés feladatainak ellátásáért. 2019-

ben pedig életbe lépett a Szakképzési törvény, mely kimondja, hogy „[...] Az e törvény szerinti szakképzési alapfeladatot - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - csak szakképző intézmény vagy az alapító okiratában meghatározott körben többcélú köznevelési intézmény láthat el. [...] A szakképző intézmény szakképzési alapfeladat ellátására létrejött jogi személy. A szakképzési centrum részeként működő szakképző intézmény a szakképzési centrum jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége, amely kizárólag a Kormány rendeletében meghatározott jogok és kötelezettségek alanya lehet.”

A fenntartóváltás és az intézményrendszer átalakítása egy teljesen új struktúrát eredményezett a szakképző intézmények szerveződését és működését tekintve. Ennek ábráját az alábbiakban láthatjuk (Stomp- Móré, 2021):

2.ábra: A szakképzés intézményirányításának szervezeti struktúrája.
Forrás: Stomp- Móré (2021)

A szakképzési intézmények alapítását tekintve a Szakképzési törvény alapján erre az alábbi jogi személyiségek jogosultak:

- az állam,
- nemzetiségi önkormányzat,
- egyházi jogi személy vagy vallási egyesület,
- gazdasági társaság,
- alapítvány vagy
- egyesület.

A Szakképzési törvény az alapítással kapcsolatban tartalmaz egy olyan kitételt is, hogy „Szakképző intézmény - a rendvédelmi szakképző intézmény kivételével - kizárólag szakmai vizsgára felkészítő szakmai oktatás folytatására nem alapítható.”

Idehaza a Szakképzés Információs Rendszere – a „technikum” keresőszóval történt szűrés alapján - 446 technikum található. Pontos számot a gazdasági szakképzést folytató technikumokról már csak azért sem találtam, mivel a rendszerben nem minden technikum pedagógiai/ szakmai programja elérhető. A következő ábra szemlélteti a hazai szakképzési centrumok és a szakképző intézmények számát 2021-ben:

3.ábra: A szakképzési centrumok és a szakképzést folytató intézmények száma területenként Magyarországon 2021-ben.

Forrás: Stomp- Móré (2021)

3.1.2. Felsőoktatás

A felvi.hu online szakkeresője alapján ma idehaza 20 olyan felsőoktatási intézmény található, ahol pénzügy és számvitel szakon alapképzés és/ vagy felsőoktatási szakképzés folyik. Ez részben egyetemeken, illetve főiskolákon történik. A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (továbbiakban: Felsőoktatási törvény) kimondja, hogy

„[...] 2. § (1) A felsőoktatási intézmény az e törvényben meghatározottak szerint - az oktatás, a tudományos kutatás, a művészeti alkotótevékenység mint alaptevékenység folytatására - létesített szervezet. [...] Egyetem az a felsőoktatási intézmény, amelyik

a) legalább nyolc alapképzési és hat mesterképzési szakon jogosult képzésre, valamint doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére,

b) munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatóinak, kutatóinak legalább hatvan százaléka tudományos fokozattal rendelkezik,

c) képzéseit képes idegen nyelven folytatni az általa indított szakok egy részén, valamint

d) tudományos diákkört működtet.

(3a) Az alkalmazott tudományok egyeteme az a felsőoktatási intézmény, amelyik*

a) legalább négy alapképzési szakon és két mesterképzési szakon jogosult képzésre,

b) legalább két szakon duális képzést folytat,*

c) munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatóinak, kutatóinak legalább negyvenöt százaléka tudományos fokozattal rendelkezik,

d) képzéseit képes idegen nyelven folytatni az általa indított szakok egy részén, valamint

e) tudományos diákkört működtet.

(4) A főiskola az a felsőoktatási intézmény, amelyik*

a) munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatóinak, kutatóinak legalább harmada tudományos fokozattal rendelkezik, valamint

b) tudományos diákkört működtethet.”

A felsőoktatási intézmények oktatási tevékenységét illetően a törvény úgy fogalmaz, hogy

„[...] (3) A felsőoktatási intézmény oktatási alaptevékenysége magában foglalja a felsőoktatási szakképzést, alapképzést, mesterképzést, a doktori képzést és a szakirányú továbbképzést. Az oktatási alaptevékenység körébe tartozó tevékenységet - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - kizárólag felsőoktatási intézmény folytathat. [...] 3. § (1) A felsőoktatás egymásra épülő, felsőfokú végzettségi szintet biztosító képzési ciklusai:

a) az alapképzés,

b) a mesterképzés,

c) a doktori képzés.

(2) Az alap- és mesterképzést egymásra épülő ciklusokban, osztott képzésként, vagy jogszabályban meghatározott esetben osztatlan képzésként lehet megszervezni. A ciklusokra bontott, osztott és az osztatlan képzések szerkezetét az oktatásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) határozza meg.*

(3) A felsőoktatás keretében - az (1) bekezdésben foglaltak mellett - felsőfokú végzettségi szintet nem biztosító képzésként

a) felsőoktatási szakképzés,
b) szakirányú továbbképzés
is szervezhető.

(4) A felsőoktatási intézmények az alapító okiratukban foglaltak alapján - a felnőttképzésről szóló törvény szerint - vehetnek részt a felnőttképzésben.”*

Felsőoktatási intézményt alapítani a Felsőoktatási törvény alapján önállóan, vagy más jogosulttal együttesen:

- a magyar állam, országos nemzetiségi önkormányzat;
- az egyházi jogi személy (a továbbiakban: egyházi fenntartó);
- a Magyarország területén székhellyel rendelkező gazdasági társaság;
- a Magyarországon nyilvántartásba vett alapítvány, vagyongazdálkodó alapítvány, közalapítvány vagy vallási egyesület

jogosult.

A jogszabály alapján felsőoktatási intézményt létrehozni a törvényben meghatározott feladatok ellátására lehet. Fontos törvényi kritérium, hogy az intézmény az Országgyűléstől megkapja az állami elismerést. Ezt csak az az intézmény kaphatja meg, amelynek rendelkezésére állnak a feladatai ellátásához szükséges feltételek, illetve a Felsőoktatási törvényben meghatározott, választható képzési szerkezettel, és legalább 2 képzési, ill. tudományterületen, legalább 4 szakon:

- alapképzést;
- alap- és mesterképzést;
- alap-, valamint mester- és doktori képzést;
- illetve mester- és doktori képzést

jogosult folytatni.

A Felsőoktatási törvény alapján „[...] a felsőoktatási intézmény akkor rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges feltételekkel, ha - az alapító okiratában meghatározott feladatai figyelembevételével - a folyamatos működéséhez szükséges személyi, szervezeti feltételek, tárgyi és pénzügyi eszközök, valamint az intézményi dokumentumok rendelkezésére állnak.”

A működés megkezdéséhez a felsőoktatási intézménynek meg kell kapnia az Oktatási Hivataltól a működési engedélyt, ezen kívül szükséges még nyilvántartásba vétel és az Országgyűlésnek döntenie kell az intézmény állami elismeréséről.

A Felsőoktatási törvény a fenntartás és jogállás tekintetében is egyértelműen fogalmaz:

„[...] A felsőoktatás rendszerének működtetése az állam, a felsőoktatási intézmény működtetése a fenntartó feladata. [...] Az állam nevében a fenntartói jogokat - ha törvény másként nem rendelkezik - a miniszter gyakorolja. [...] a 73. § (1) bekezdése szerinti fenntartói irányítást a tulajdonos vagy - a felek eltérő megállapodása esetén - az oktatási hivatal nyilvántartásába bejegyzett fenntartó gyakorolja. A felsőoktatási intézmény, valamint a felsőoktatási intézmény 94. § (2c) bekezdésben meghatározott szervezeti egysége jogi személy.”

Mikáczó (2020) ugyanakkor leírja, hogy 2019-ben változott a Felsőoktatási törvény, mely alapján a felsőoktatási intézmény fenntartási joga az állam által alapított alapítványra ruházható át. Az alapítvány 15-25 éves hosszútávú szerződésekkel, és 3-5 éves keretszerződésekkel szerződik az állammal.

3.1.3. Felnőttképzés

A 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről (továbbiakban: Felnőttképzési törvény) meghatározza, hogy ki folytathat felnőttképzési tevékenységet. Ennek értelmében e tevékenység végzésére jogosult a jogi személy, a személyes joga szerint jogképes szervezet, az egyéni vállalkozó, illetve a gazdasági tevékenységet folytató más természetes személy. A jogszabály megfogalmazásában a felnőttképzési tevékenység a felnőttképzők által *„[...] célirányosan kompetenciakialakításra vagy -fejlesztésre irányuló és szervezeten megvalósuló - a köznevelési intézmény, a szakképző intézmény, illetve törvényben meghatározott oktatási és tehetséggondozó intézmény alapfeladatába vagy a felsőoktatási intézmény alaptevékenységébe nem tartozó - oktatás és képzés.”*

A Felnőttképzési törvény hatálya kiterjed még a felsoroltakon kívül:

- *„[...] üzletszerű gazdasági tevékenység keretében vagy nem üzletszerű gazdasági tevékenység esetén térítés ellenében vagy a 2/A. § (2) bekezdés b) pontja szerinti felnőttképzési tevékenységként;*
- *ingyenesen és a képzésben részt vevő személyekről a felnőttképző által e törvénnyel összhangban, - legalább a képzésben részt vevő személy természetes személyazonosító adataira kiterjedően - egyedi azonosításra és annak ellenőrizhetőségére alkalmas módon, bármilyen formában vezetett nyilvántartás mellett, vagy*
- *belső képzésként történő megszervezésére (a továbbiakban: felnőttképzési tevékenység);*
- *valamint a felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatásra.”*

Ahhoz, hogy a felnőttképző megkezdhesse működését, bejelentés és engedély szükséges a felnőttképzési államigazgatási szervtől. A Felnőttképzési törvény e tekintetben is pontosan fogalmaz:

„[...] Felnőttképzési tevékenység a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerint bejelentés alapján végezhető.

(2) Ha a felnőttképző

a) a szakképzésről szóló törvény szerinti szakmai képzést vagy - nem szakképző intézményként - részszakmára felkészítő szakmai oktatást vagy

b) - a belső képzés és jogszabály alapján szervezett oktatás és képzés kivételével - részben vagy egészben az államháztartás terhére nyújtott költségvetési támogatásból vagy európai uniós forrásból megvalósuló oktatást vagy képzést szervez, e felnőttképzési tevékenységét a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti engedély alapján végezheti.

(3)* A szakképző intézmény a (2) bekezdés a) pontja szerinti felnőttképzési tevékenységet engedély nélkül is végezhet.

2/B. §* (1) A 2/A. § (2) bekezdése szerinti felnőttképzési tevékenység folytatására engedély annak adható,

a)* aki rendelkezik az általa folytatott felnőttképzési tevékenységre vonatkozóan kidolgozott minőségirányítási rendszerrel és ügyfélszolgálati és panaszkezelési rendszer működtetéséhez szükséges feltételekkel,

b) - a költségvetési szervként működő felnőttképző kivételével - aki vagyoni biztosítékkal rendelkezik a Kormány rendeletében meghatározottak szerint,

c) akinek a létesítő okiratában, működési engedélyében vagy az egyéni vállalkozói nyilvántartásban a tevékenységei között az oktatás vagy képzés szerepel.

[...] A bejelentés, illetve az engedély megadására irányuló kérelem a felnőttképzési államigazgatási szervnél tehető meg.

(2)* A bejelentés, illetve az engedély megadására irányuló kérelem benyújtásával, továbbá a felnőttképzők nyilvántartásában szereplő adatokban bekövetkezett változások bejelentésével egyidejűleg a felnőttképző igazgatási szolgáltatási díjat fizet. Az e bekezdés szerinti eljárás ingyenes, ha a felnőttképző kizárólag a 2/A. § (2) bekezdés a) pontja alá nem tartozó belső képzést szervez és e felnőttképzési tevékenységét ingyenesen végzi.”

A Felnőttképzési törvény előírja a felnőttképzők elektronikus módon történő nyilvántartását, melyet a felnőttképzési államigazgatási szerv vezet. Ez a nyilvántartás nyilvános, bárki által hozzáférhető. A nyilvántartás a jogszabályban foglaltak szerint az alábbiakat tartalmazza:

„[...] a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvényben a felnőttképzőre vonatkozóan meghatározott adatokat,

b) a felnőttképző törvényes képviselőjére jogosult természetes személy természetes személyazonosító adatát, tisztségének megjelölését és megbízatása lejártának időpontját, valamint

c) a Kormány rendeletében meghatározott további, személyes adatnak nem minősülő adatokat.”

A felnőttképzési tevékenység besorolható a TEÁOR '08 ágazati rendszerbe is. Azokat a képzőket tekintve, ahol mérlegképes könyvelői képzés folyik -, az alábbi módon sorolható be:

P	OKTATÁS
85	Oktatás
85.4	Felső szintű oktatás
85.41	Felső szintű, nem felsőfokú oktatás

3.táblázat: A mérlegképes könyvelői képzést folytató felnőttképzők ágazati besorolása a TEÁOR '08 szerint. Saját szerkesztés.

Forrás: KSH

Hazánkban a nyilvántartásba vett felnőttképzők pontos száma – a Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszer 2022. 03. 25.-i adatai alapján – 12 407. Hogy ezek közül hány felnőttképző foglalkozik mérlegképes könyvelő képzéssel, arról nem áll rendelkezésre nyilvános adat.

3.2. Az oktatás résztvevői

Miután feltártuk az oktatás intézményi kereteit, szükséges és fontos az oktatás általam vizsgált szereplőiről is képet adni: a hallgatókról és az oktatókról.

3.2.1. Hallgatók

Magyarország Alaptörvényének XI. cikke kimondja, hogy

„[...] (1) Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.

(2) Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

(3) Törvény a felsőfokú oktatásban való részesülés anyagi támogatását meghatározott időtartamú olyan foglalkoztatásban való részvételhez, illetve vállalkozási tevékenység gyakorlásához kötheti, amelyet a magyar jog szabályoz. [...]”*

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (továbbiakban: Köznevelési törvény) a tankötelezettséget 16 éves korig teszi kötelezővé. A törvény kimondja azt is, hogy a középfokú nevelés- oktatás szakasza – a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok kivételével – a kilencedik évfolyamon kezdődik és a tizenkettedik évfolyamig tart. A szakképesítés megszerzésére

felkészítő szakasz szakgimnáziumban (ma: technikum), a szakmára vagy szakképesítés megszerzésére felkészítő szakasz szakiskolákban kezdődik az alapfokú oktatás befejezése után, és a középiskola utolsó évében fejeződik be.

A KSH adatai szerint a 2019/20 -as tanévben középfokú, nappali rendszerű oktatásban 411 ezer fő vett részt, ebből a szakgimnáziumi, illetve szakközépiskolai tanulók száma 149 ezer, illetve 66 ezer fő. A 2020/21-es előzetesen becsült adatok alapján a technikumokban, szakgimnáziumokban tanulók száma 143,2 ezer fő. Az adatok alapján e két iskolatípusban a tanulók száma évről-évre csökken. A szakközépiskolákban és a szakgimnáziumokban a 2019/20 -as adatok alapján a fiúk voltak többségben: arányuk előbbiben 64%, utóbbiban 53% volt. A szakképzésben részt vevők száma a fentieknél is alacsonyabb: a szakképző évfolyamokon a tanulók létszáma a 2019/20-as tanévben 94 ezer fő volt. Ebből 59,4 ezer fő szakközépiskolában, 30,4 ezer fő pedig szakgimnáziumban folytatta tanulmányait. Szakközépiskolában akkor 142, szakgimnáziumokban 145 szakma megszerzésére nyílt lehetőség. Utóbbiakban a legtöbben pénzügyi-számviteli ügyintézőnek – tehát számviteli területen - tanultak, ez számszakilag 2 ezer főt jelent. Szakmai területeket tekintve a nemek megoszlása az üzleti ismeretek és ügyvitel területen 73% lány, 27% fiú, tehát a tendencia a szakképző évfolyamokon tanulók esetében pont fordított volt, mint összességében a szakközépiskolák és szakgimnáziumok esetében, ahol a fiúk aránya volt magasabb.

A tanulmányok lezárását tekintve 2019-ben 32,4 ezer fő tett sikeres szakmai vizsgát, ebből 14 ezren szakközépiskolában, 17 ezren pedig szakgimnáziumban. A szakmai vizsgát sikeresen teljesítők száma 5,7 ezer fővel csökkent 2018-hoz képest.

Felsőoktatás tekintetében a pénzügy és számvitel szakosok létszámáról is körülbelüli adatok állnak csak rendelkezésre. A felvi.hu statisztikái alapján összesítettem azon intézményekben a hallgatók számát, ahol pénzügy és számvitel szakon képzést indítottak. Az általam vizsgált időszakokról 2018-2020, a 2021-es évről még nem állnak rendelkezésre minden intézmény esetében pontos adatok. A vizsgált időszakban a pénzügy és számvitel szakra – alapképzésre és felsőoktatási szakképzésre felvételt nyert hallgatók száma összesen 7 006 fő. A szakot – angol és magyar nyelven, illetve felsőoktatási szakképzés és alapképzés keretein belül, az összes meghirdetett munkarendet figyelembe véve – 10 426 alkalommal jelölték meg az első helyen a felvételizők. Természetesen ezek csak körülbelüli értékek, mivel az adatbázisban több helyütt hiányosak voltak az adatok, ezért csak nagyságrendileg kalkulálhatunk velük. A szak népszerűségét viszont jól mutatja, hogy – szintén a felvi.hu statisztikáit alapul véve - a gazdaságtudományi területre összes jelentkezőtől képest a pénzügy és számvitel szakot a

jelentkezők 10,32%-a jelölte meg első helyen, az összes gazdaságtudományi képzési területre felvett hallgatóhoz képest pedig 11,11% volt a pénzügy és számvitel szakosok aránya.

Felnőttképzés szempontjából sajnos nem áll rendelkezésünkre adatbázis, amely alapján megbecsülhetnénk a hallgatók létszámát. Borbély-Pecze (2021) is leírja, mi a probléma e területen az adatgyűjtéssel: más-más adatokat kapunk hatósági, lakossági, vállalati stb. adatgyűjtések nyomán. Ugyanakkor a legnagyobb, pénzügyi-számviteli területen jelen levő felnőttképzőkről vannak adataink. A Penta Unió Zrt. adatai alapján például 2021-ben 5 143 fő vett részt az általuk indított képzéseken, a Perfekt Zrt képzésein pedig az elmúlt 12 évben 55 939 fő vett részt, és 58018 OKJ-s bizonyítvány került kiadásra.

3.2.2. Oktatók

A hallgatói oldal után vegyük szemügyre az oktatás másik fontos résztvevői csoportját, az oktatókat.

Középfokú oktatás tekintetében behatárolt, hogy ki lehet pedagógus. A 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról leírja, hogy

„[...] Pedagógus-munkakörben foglalkoztatható, aki a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény vagy a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény alapján vagy az azt megelőző felsőoktatási képzési rendszerben szerzett, a 6. mellékletben az adott pedagógus-munkakör betöltéséhez előírt szakképzettségnek megfeleltethető vagy a szakiránynak megfelelő felsőfokú végzettséggel és pedagógus szakképzettséggel rendelkezik. [...] Ha a pedagógus-munkakör megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezővel nem tölthető be, akkor a megfelelő pedagógus-szakképzettség megszerzéséig, de legfeljebb egy alkalommal, vagy több egymást követő jogviszony esetén mindösszesen öt évig határozott időre foglalkoztatható az is, aki a tantárgynak megfelelő szakmai tanár felsőfokú végzettségi szinttel és szakképzettséggel [...]”

Tehát gazdasági képzést nyújtó középfokú intézményben való tanításhoz legalább gazdasági területen szerzett felsőfokú végzettség szükséges.

A gazdasági területen foglalkoztatott oktatók pontos számáról nincsen adatunk, de a középfokú oktatásban foglalkoztatott pedagógusok számáról igen. A KSH adatai alapján a 2019/20-as tanévben a középfokú oktatásban a pedagóguslétszám 43 ezer fő, azaz 2%-kal kevesebb, mint az előző évben. Ez elsősorban a szakgimnáziumi tanárok számának csökkenéséből adódott. Szakgimnáziumok esetén az egy tanárra jutó tanulói létszám nőtt, míg szakközépiskolákban csökkent. Előbbiben ez a szám 8,8 fő, utóbbiban pedig 11,1 fő volt.

Felsőoktatás tekintetében a Felsőoktatási törvény határozza meg az ott betölthető oktatói munkaköröket és azok kritériumait.

A törvény 24. §-a kimondja, hogy „(1) A felsőoktatási intézményben az oktatással összefüggő feladatokat oktatói és tanári munkakörökben foglalkoztatottak látják el. Az önálló kutatói feladatok ellátására tudományos kutatói munkakör létesíthető. [...] A felsőoktatásban az alkalmazás feltétele, hogy az alkalmazott büntetlen előéletű legyen, ne álljon a tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt, és rendelkezzen az előírt végzettséggel és szakképzettséggel.”

A 25. § alapján „Az oktatói feladat - a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - oktatói munkakörben látható el, költségvetési szervként működő felsőoktatási intézményben az oktatói munkakörre létesített közalkalmazotti jogviszonyban, más felsőoktatási intézményben pedig az oktatói munkakörre létesített munkaviszonyban. Az oktatói munkakörben való foglalkoztatáshoz legalább mesterfokozat szükséges.”

A törvény által meghatározott oktatói munkakörök a felsőoktatási intézményben:

- tanársegéd,
- adjunktus,
- főiskolai, illetve egyetemi docens,
- főiskolai, illetve egyetemi tanár,
- mesteroktató.

A 27. § leírja, hogy „[...] A főiskolai, illetve egyetemi tanári munkakörben történő alkalmazás - a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésének - feltétele, hogy az érintettet a megfelelő munkaköri cím adományozásával a miniszterelnök főiskolai tanárrá, illetve a köztársasági elnök egyetemi tanárrá kinevezze (a továbbiakban: főiskolai, egyetemi tanári munkaköri cím adományozása).”

A 28. § alapján pedig „[...] a tanársegédi munkakörben történő alkalmazás feltétele a doktori képzés megkezdése,

b)* az adjunktusi munkakörben történő alkalmazás feltétele a doktori fokozat megszerzése.

(1a)* Ha a tanársegéd megfelel a foglalkoztatási követelményrendszerben meghatározott feltételeknek, a doktori fokozat megszerzését követő három éven belül adjunktusi munkakörbe kell átsorolni.

(2) A főiskolai docensi munkakörben történő alkalmazás feltétele, hogy az érintett rendelkezze doktori fokozattal, és alkalmas legyen a hallgatók, a tanársegédek tanulmányi, tudományos, illetve művészi munkájának vezetésére, továbbá rendelkezze megfelelő szakmai gyakorlattal.

(3) A főiskolai tanári és az egyetemi docensi munkakörben történő alkalmazás feltétele, hogy az érintett rendelkezze doktori fokozattal, és alkalmas legyen a hallgatók, a doktori képzésben részt vevők, a tanársegédek tanulmányi, tudományos, illetve művészi munkájának vezetésére, valamint arra, hogy idegen nyelven előadást tartson, továbbá rendelkezze megfelelő, az oktatásban szerzett szakmai tapasztalattal.

(5)* *Az egyetemi tanári munkaköri cím adományozásának és az egyetemi tanári munkakörben történő alkalmazásnak feltétele, hogy az érintett rendelkezék doktori fokozattal, amennyiben magyar állampolgár, habilitációval vagy azzal egyenértékű nemzetközi felsőoktatási oktatói gyakorlattal, továbbá az adott tudomány vagy művészeti terület olyan nemzetközileg elismert képviselője legyen, aki kiemelkedő tudományos kutatói, illetve művészi munkásságot fejt ki. Az oktatásban, kutatásban, kutatásszervezésben szerzett tapasztalatai alapján alkalmas a hallgatók, a doktori képzésben részt vevők, a tanársegédek tanulmányi, tudományos, illetve művészi munkájának vezetésére, idegen nyelven publikál, szemináriumot, előadást tart. [...] Az egyetemi tanár jogosult a professzori cím használatára.*

(6)* *A mesteroktatói munkakörben történő alkalmazáshoz mesterfokozat, valamint legalább tízéves szakmai-gyakorlati munkatapasztalat, ismeret igazolása, valamint az szükséges, hogy az érintett alkalmas legyen a hallgatók gyakorlati képzésére.”*

A felsőoktatásban foglalkoztatott oktatók létszámáról sem rendelkezünk pontos adatokról. Csóka et al. (2019) tanulmányának függeléke és saját számításaim alapján nagyságrendileg 2000 főre tehető az általam vizsgált gazdasági felsőoktatási intézményekben dolgozó oktatók száma. A számítások során azon gazdasági felsőoktatási intézményeket vettem alapul, melyekbe a primer kutatás során alkalmazott kérdőívet eljuttattam.

A felnőttképzés tekintetében szinte lehetetlen még csak megközelítő adatot adni arról, hogy hányan oktatnak e képzés keretei között. Jogszabály sem rögzíti a felnőttképzésben való foglalkoztatás kereteit, pl. végzettség tekintetében. Annyi azonban elmondható, hogy sok esetben van átfedés a középfokú oktatásban, felsőoktatásban, illetve felnőttképzésben oktatók között, azaz pl. aki felsőoktatásban oktat, oktathat felnőttképzésben és középfokú oktatásban is – magam is tudok rá személyes példát mondani a környezetemben. Mindez azonban lehetővé teszi a felnőttképzésben és a középfokú oktatásban történő oktatás színvonalának emelését, illetve annak stabilitását.

Miután górcső alá vettem a gazdasági területen történő középfokú oktatás, felsőoktatás, valamint felnőttképzés intézményi és személyi kereteit, a továbbiakban mindenképp szót kell ejtenem a hazai számviteloktatás főbb vonatkozásairól, és a képzések – a mérlegképes könyvelői és a pénzügy és számvitel alapképzés - tartalmáról. Ezen kívül kitekintést teszek a számviteloktatás külföldi sajátosságaira is, majd megpróbálok egyfajta jövőképet is felvázolni.

4. A MAGYAR SZÁMVITELOKTATÁSRÓL DIÓHÉJBAN – AZ ELMÚLT 60 ÉV

A számvitel oktatása Magyarországon hosszú múltra tekint vissza – Budai (2009) 1763-as és 1797-es bizonyítékokat is említ tanulmányában – ugyanakkor ennek a dolgozatnak a keretei nem teszik lehetővé a teljeskörű történeti feldolgozást. Nem esik szó a fejezetben az adott időszaki makrogazdasági változásokról, valamint a számvitel jogi szabályozásáról sem, mivel Budai (2009, p. 61.) rámutatott a számvitel oktatás ezen elemektől való függetlenségére az általa vizsgált 1949-től 2008-ig tartó időszakban. Csak az elmúlt nagyjából 60 év legfontosabb mérföldkövei kerülnek kiemelésre és vázlatosan bemutatásra ebben a fejezetben fókuszálva a vizsgált időszakban megszerezhető számviteli képesítésekre.

4.1. Számviteloktatás a rendszerváltás előtt

A magyar számviteloktatás egyik legfontosabb mérföldköve – ahogy Sztanó (2015) is írja – az 1959-es év volt. Ekkor jött ki ugyanis a pénzügyminiszter 186/1959. (PK 33.) számú utasítása, mely a könyvviteli képesítés fokozataira vonatkozóan is tartalmazott szegmenseket. Ez alapján a könyvviteli képesítés fokozatai:

- képesített könyvelő;
- mérlegképes könyvelő;
- okleveles könyvvizsgáló;
- államháztartási könyvelő

voltak. A képesített könyvelői végzettséget közgazdasági technikumban lehetett megszerezni. Erre épült a mérlegképes könyvelői végzettség, melynek oktatási ideje 4 félév volt, előkészítőre bocsátás feltételei pedig az alábbiak voltak:

- betöltött 24. életév;
- képesített könyvelői végzettség;
- igazoltan meglévő legalább 5 év számviteli, pénzügyi, vagy revizori gyakorlat;
- vagy valamely hazai egyetemen, főiskolán szerzett oklevél és 3 éves számviteli, pénzügyi vagy revizori gyakorlat.

A mérlegképes könyvelői képesítésnek ekkor még voltak szakosításai, ezek az általános ipari, az áruforgalmi, az általános mezőgazdasági, a termelőszövetkezeti és a pénzügyi szakok

voltak. Az utasítás kiterjedt az egyetemeken, főiskolákon szerzett diplomákra is: ún. „mérlegképes könyvelői igazolást” adtak ki a vizsga letétele nélkül, ha az illető rendelkezett 3 éves könyvelői (revizori) gyakorlattal.

A többi képzés időtartama az alábbiak szerint alakult: az okleveles könyvvizsgálói képzés időtartama 4, az államháztartási könyvelőié pedig 2 félév volt. A vizsgákat a Számviteli Képesítő Bizottság előtt tették le a jelöltek. Az okleveles könyvvizsgálói előkészítőre való jelentkezés feltételei a betöltött 30. életév, mérlegképes végzettség, illetve a mérlegképeshez szükséges gyakorlati időn túl további legalább 5 év szakmai gyakorlat volt.

1961-ben az új, 132/1961. (PK 11.) utasításban a legfontosabb változtatás talán az volt, hogy a mérlegképes könyvelői és az okleveles könyvvizsgálói képzés ideje 5 félévre emelkedett, okleveles könyvvizsgálói előkészítőre pedig csak egyetemi/főiskolai oklevél birtokában lehetett jelentkezni. 1962-ben a pénzügyminiszter újabb rendeletet adott ki. A 117/1962. (PK 7.) utasítás értelmében a mérlegképes könyvelői képesítéshez minimum 5 éves vezetőkönyvelői vagy revizori gyakorlatot is megköveteltek a jelöltektől. (Sztanó, 2015)

A rendszerváltás előtti szakoktatásban fontos változásokat hozott a 14/1977. (VII. 30.) rendelet. Ettől kezdve számviteli képesítések tekintetében az alábbi fokozatok voltak megszerezhetőek:

- képesített könyvelői képesítés;
- mérlegképes könyvelői képesítés ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi szakon;
- felsőfokú költségvetési képesítés;
- okleveles könyvvizsgálói képesítés.

A képesített könyvelői képzettséghez közgazdasági szakközépiskolában letett érettségire és kiegészítő vizsgára volt szükség. A mérlegképes könyvelői szakvizsgára jelentkezés előfeltétele lett a képesített könyvelői végzettség és minimum 6 éves gyakorlat számviteli vagy gazdasági (pénzügyi) ellenőrzési területen. A mérlegképes oktatás időtartama 6 félév lett. A mérlegképes végzettséget a rendelet értelmében magában foglalta azon egyetemeken/főiskolákon megszerzett oklevél, „[...] amelyeken a jelölt a szakvizsgák tantárgyaiból szigorlatot vagy államvizsgát tett, és ezeket a tárgyakat legalább olyan részletesen és követelményrendszerrel oktatták, mint a Pénzügyminisztérium Továbbképzési Intézete.” (Sztanó 2015, p. 5.) A rendelet egyértelművé tette az okleveles könyvvizsgálói szakvizsgára való jelentkezés feltételeit is:

- egyetemi/ főiskolai végzettség;

- minimum 8 éves gyakorlat számviteli/ gazdasági (pénzügyi) ellenőrzési/ költségvetési munkakörben;
- mérlegképes könyvelői/ felsőfokú költségvetési képesítés.

Az okleveles könyvvizsgálói oktatás időtartama a rendelet értelmében 8 félévre nőtt.

4.2. Számviteloktatás a rendszerváltás után

Sztanó (2015) által részletes képet kaphatunk a számvitel oktatás rendszerváltozás utáni években történt változásairól is, ám helyszűke miatt csak a fontosabb mérföldköveket emelném ki.

Az első ilyen mindenképpen a pénzügyminiszter 10/1993. (IV. 9.) rendelete, mely megváltoztatta a szakképzés szerkezetét. A képesített könyvelő képesítést felváltotta a számviteli ügyintéző képesítés. A számviteli szakképesítések az alábbiak voltak:

- számviteli ügyintéző;
- számviteli szakügyintéző;
- mérlegképes könyvelő;
- okleveles könyvvizsgáló.

A mérlegképes könyvelő szakvizsgán az alábbi tárgyakból kellett vizsgát tenni: jog, pénzügyek, gazdaságtan, számvitel-szervezés és vezetés, számvitel és elemzés, ellenőrzés. A 46/1992. (III. 13.) kormányrendelet pedig meghatározta azt is, ki kaphat okleveles könyvvizsgálói képesítést. Eszerint a képesítés megszerzésének a feltételei az alábbiak voltak:

- egyetemi/ főiskolai végzettség és mérlegképes könyvelői képesítés;
- 4 év számviteli, pénzügyi, ellenőrzési munkakörben végzett tevékenység az első szakvizsgát megelőzően;
- 3 éves könyvvizsgálói gyakorlat bejegyzett könyvvizsgáló irányításával az első szakvizsgát megelőzően;
- szakvizsgák eredményes teljesítése.

A rendelet nem rögzítette a képzési időt, illetve a számviteli szakképesítések elismertetése tekintetében is egyfajta megtorpanást jelentett. A következő fontos momentumot az 1993. évi LXXVI. törvényt a szakképzésről jelentette, amely 1993. szeptember 1-jén lépett hatályba. Kiemelendő még a törvényhez kapcsolódó 10/1993. (XII. 30.) MüM-rendelet a szakmai

vizsgáztatás szabályairól és eljárási rendjéről. Ez utóbbihoz kapcsolódóan kiadásra kerültek a 2/1995. (II. 22.) és a 11/1995. (V. 27.) rendeletek a pénzügyminiszter ágazatába tartozó szakképzések szakmai követelményeiről. Ezek szerint a számviteli szakképesítések a következők:

- számviteli ügyintéző;
- számviteli szakügyintéző;
- mérlegképes könyvelő államháztartási, pénzügyintézeti, vállalkozási szakon;
- okleveles könyvvizsgáló.

A 10/1993. (XII. 30.) MüM-rendelet előírta, hogy a mérlegképes könyvelői szakmai vizsga részeként írásbeli, szóbeli és gyakorlati feladatokat is teljesíteni kell az alábbi vizsgatárgyakból:

- Írásbeli rész: vállalkozás gazdaságtani ismeretek alkalmazása, pénzügyi ismeretek alkalmazása, számvitel-szervezés és vezetés a vállalkozásoknál;
- Gyakorlati rész: számvitel és elemzés, ellenőrzés;
- Szóbeli (komplex) rész: jogi ismeretek, alkalmazás, számvitel és elemzés, ellenőrzés.

Visszalépésnek tekinthető, hogy a képzettség megszerzését a rendelet nem kötötte sem előképzettséghez, sem szakmai gyakorlat meglétéhez. Az okleveles könyvvizsgálói képzettség megszerzésének is csupán az egyetemi/ főiskolai oklevelet szabta meg feltételként. E tekintetben változást hozott a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény hatályba lépése. Ennek nyomán a képesítés megszerzése kikerült az OKJ hatálya alól, a megszerzését illetően pedig az alábbi feltételeket támasztotta a jelöltekkel szemben:

- egyetemi/ főiskolai oklevél, melyet a jelölt olyan intézményben szerzett, ahol pénzügyi vagy számviteli elemzés vagy ellenőrzési ismeretekből vizsgát tett;
- igazoltan minimum 3 éves számviteli, pénzügyi, ellenőrzési gyakorlat;
- büntetlen előélet;
- mérlegképes könyvelői képesítés megléte.

A könyvvizsgáló képzésben a következő lépcsőt a 2007. évi LXXV. törvény jelentette. E törvény értelmében az okleveles képzési programba az alábbi feltételekkel lehetett bekerülni:

- magyar, államilag elismert felsőoktatási intézményben szerzett egyetemi/ főiskolai oklevél;

- mérlegképes könyvelői vagy azzal egyenértékű szakképesítés, melyet bizonyítvánnyal/oklevéllel igazolni is tud;
- igazoltan legalább 1 éves szakmai gyakorlat a felsőfokú végzettség megszerzését követően, de még a felvételi kérelmének benyújtását megelőző három éven belül;
- büntetlen előélet;
- az előírt igazgatási szolgáltatási díj megfizetése.

A képzés időtartama legfeljebb 4 tanév. Bevezetésre került a szakmai kompetenciavizsga is, melynek feltétele az előírt 3 év gyakorlat letöltése. Egy újabb módosítás alapján a könyvvizsgálói képzés időtartama legfeljebb 5 naptári év (ebbe beleértendő a vizsgák teljesítése is). Ez az időtartam külön engedély alapján, egy alkalommal, 1 évvel meghosszabbítható.

A számviteli szakképesítéseket tekintve a következő fontos mérföldkő a pénzügyminiszter 20/1998. (VII.22.) rendelete, melynek nyomán elindult az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés. Ennek keretében az alábbi képesítések voltak megszerezhetőek:

- banki szakügyintéző;
- pénzügyi szakügyintéző;
- számviteli szakügyintéző.

2006 április 1-jével lépett hatályba az 1/2006. (II. 27) OM-rendelet nyomán az új, moduláris szerkezetű OKJ. Eszerint a számviteli szakképesítések az alábbiak szerint módosultak:

- pénzügyi-számviteli ügyintéző;
- üzleti szakügyintéző, ennek elágazásaként a számviteli szakügyintéző képesítés;
- mérlegképes könyvelő, ennek részsakképesítései:
 - o államháztartási mérlegképes könyvelő;
 - o egyéb szervezeti mérlegképes könyvelő;
 - o pénzügyi szervezeti mérlegképes könyvelő.

Ezzel egyidejűleg változtak a mérlegképes könyvelői képzés követelménymoduljai is, melyek a következők:

- jogi ismeretek;
- gazdasági és vezetési ismeretek;
- pénzügyi ismeretek;
- adózási ismeretek;
- számvitel-elemzési ismeretek;

- számvitel-szervezési ismeretek;
- ellenőrzési ismeretek.

Ráépülések esetén mindig még két követelménymodulból szükséges vizsgázni. A vizsgára bocsátás feltétele a modulzáró vizsgák sikeres teljesítése valamennyi szakmai követelménymodulból.

A felsőfokú szakképzés tekintetében a felsőoktatási intézmények maguk dolgozzák ki tanterveiket, tantárgyi programjukat a hatályos pénzügyminiszteri rendelet alapján. A képzés 4 féléves, kreditrendszerű, melynek során a hallgatóknak 120 kreditet kell megszerezniük. Tanulmányaik végeztével OKJ-s szakképesítést szereztek, mellyel már el tudtak helyezkedni a munkaerőpiacon. Ha úgy döntenek, hogy tanulmányaikat valamely felsőoktatási intézmény alapképzésén folytatják, úgy lehetőségük van a már megszerzett kreditjeikből 30-60-at beszámíttatni.

Szakképzés tekintetében a 2009-es év is fontos volt, ez év január 1-jével ugyanis bevezetésre kerül a kompetencia alapú szakképzés. Számviteli képzettségek tekintetében az alábbi alapszintű képesítéseket lehetett megszerezni:

- képesített könyvelő;
- számviteli ügyintéző;
- pénzügyi- számviteli ügyintéző.

A reformok kedvezőtlen változást is hoztak, megszűnt a könyvvitel oktatása a középiskolákban.

2009. január 1-jével életbe lépett a pénzügyminiszter 23/2008. (VIII. 08.) rendelete a pénzügyminiszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről. Ezzel egyidejűleg hatályukat veszítették a pénzügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai követelményeiről szóló 2/1995. (II.22.) PM rendelet, valamint az annak módosításáról szóló 2/2005. (I. 7.) PM rendelet és a 20/2005. (VI. 20.) PM rendelet. Az üzleti szakügyintéző képzés számviteli szakügyintéző elágazása kiegészült a banki szakügyintéző, értékpapírpiaci szakügyintéző, gazdálkodási menedzserasszisztens, pénzügyi szakügyintéző és projektmenedzser-asszisztens elágazásokkal. Felsőfokú szakképzés tekintetében a számviteli szakügyintézői képzés gyakorlati jellegű lett, a képzés kiegészült egy kötelező jellegű, legalább 30 napos összefüggő szakmai gyakorlattal.

A mérlegképes képzés ráépülései a következők voltak: államháztartási mérlegképes könyvelő, egyéb szervezeti mérlegképes könyvelő, pénzügyi szervezeti mérlegképes könyvelő. A

vállalkozási mérlegképes könyvelő képzés keretén belül az alábbi tárgyakból kellett modulzáró vizsgát tenni:

- Jogi ismeretek alkalmazása;
- Gazdasági és vezetési ismeretek alkalmazása;
- Pénzügyi ismeretek alkalmazása;
- Adózási ismeretek alkalmazása;
- Számviteli-elemzési ismeretek alkalmazása;
- Számviteli szervezési ismeretek alkalmazása;
- Ellenőrzési ismeretek alkalmazása.

A képesítések sajátosságaira tekintettel az elágazásoknál modulzáró vizsgát kellett tenni Gazdasági és pénzügyi ismeretek alkalmazása és Számviteli, elemzési, ellenőrzési ismeretek alkalmazása tantárgyakból. Az államháztartási mérlegképes könyvelői végzettség megszerzésének a feltétele tehát a vállalkozási mérlegképes végzettség megléte, valamint a már említett modulzáró vizsgák letétele volt. Pénzügyi-számviteli képzést illetően a vizsgára bocsátás feltétele iskolarendszerű képzésben az utolsó szakképző évfolyam, iskolarendszeren kívüli képzés esetén pedig a követelménymodulok modulzáró vizsgáinak sikeres teljesítése volt.

2012. szeptember 1-jén lépett hatályba a 27/2012. (VIII. 27.) NGM rendelet a nemzetgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, amely tartalmazta az egyes szakképesítések felsorolását, illetve szakmai-és vizsgakövetelményeiket. A szakképesítések egymásra épülését a következő oldalon található ábra szemlélteti.

Ahogy Sztanó (2015) is írja, a képzések moduláris szerkezetűek, ami azt jelenti, hogy a rokonszakták közös tudásanyagát ugyanaz a követelménymodul tartalmazza. Ez lehetővé teszi a képzések közötti átjárhatóságot, valamint lerövidíthető vele a képzések időtartama.

Megjegyzés:

51 = felső középfokú részszer-képesítés

54 = emelt szintű szakképesítés

55 = emelt szintű szakképesítés-ráépülés

62 = felsőfokú végzettséghez kötött szakképesítés

4.ábra: A szakképesítések egymásra épülése. Forrás: Sztanó (2015, p. 10.)

A moduláris szerkezet segítségével az OKJ-s képzések is hierarchiába sorolhatóak:

„ – Alap-szakképesítés: A szakmai és vizsgakövetelmény több más szakképesítéssel közös modult/modulokat tartalmaz. Jellemzően hosszabb képzési idejű, amely munkakör(ök) ellátására képesít.

– Rész-szakképesítés: Egy szakképesítésnek részben vagy egészben a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott moduljaiból épül fel, legalább egy munkakör ellátására képesít.

– Szakképesítés-elágazás: A szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott modulokból épül fel, amely kötelezően választandó – az elágazásra jellemző – modullal/modulokkal együtt munkakör ellátására képesít.

– Szakképesítés-ráépülés: A szakmai és vizsgakövetelmény szerinti szakképesítésre/szakképesítés-elágazásra épül, a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott modulokból épül fel, újabb munkakör(ök) ellátására képesít.” (Sztanó 2015, p. 11.)

A rész-szakképesítések iskolarendszeren kívül szerezhetőek meg, előfeltételük az érettségi. A szakképesítések érettségihez kötöttek, iskolarendszeren belül és kívül is megszerezhetőek. A

szakképesítések szintjeit az adott képesítés azonosító számának első 2 számjegye mutatja. Az általam vizsgált mérlegképes könyvelői képzés első 2 számjegye az 55, azaz képzési szint tekintetében a szakképesítés-ráépülés I. szintjét képviseli. A pénzügyi-számviteli ügyintéző végzettség azonosítójának első 2 számjegye 54, azaz szakképesítésnek minősül szintjét tekintve. Az OKJ 54-es szakképesítések közé tartozik még a nonprofit menedzser, a pénzügyi termékértékesítő, a vállalkozási és bérügyintéző és a vám-, jövedék- és termékdíj ügyintéző szakképesítések. A képzések időtartama 2 év.

A felsőoktatásban történő számviteloktatásról is értékes információkat tartalmaz Sztanó 2015-ös cikke. Eszerint például a diplomák elismerését már 1959-ben szabályozták a 186/1959.(PK 33.) számú PM-utasítással. Kiemelendő a mérlegképes igazolás fontossága az oklevelek szakmai tartalma miatt. Ezen igazolás kiadását aztán a 10/1995. (V. 27.) PM-rendelet felfüggesztette, az az 1997. évi LV. törvény pedig megszüntette azt a lehetőséget, hogy az egyetemi/ főiskolai oklevéllel rendelkezők okleveles könyvvizsgáló képzésre jelentkezhesse. A könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) kormányrendeletben pedig összefoglalták, hogy ki tekinthető mérlegképes könyvelőnek. A szabályozásba pedig az is bekerült, hogy a mérlegképes végzettség megszerzéséhez mely felsőoktatási intézmény mely szakán végzetteknek kell vizsgát tenniük számvitel-elemzés tárgyból, illetve mely intézményekben szerzett oklevél teszi lehetővé, hogy tanfolyami képzés nélkül mind a 6 tárgyból vizsgázhassanak a jelöltek.

A felsőoktatásban több fontos változás is történt. Ilyenek voltak az intézmények integrációja, másrészt pedig a Bologna- rendszer bevezetése. Pénzügy- számvitel szakon jelenleg 20 intézményben folyik felsőfokú szakképzés (mely a képzés 0. szintje) és alapképzés, mely az 1. szintet jelenti és amely megalapozza mind a munkaerő-piacra való kilépést, mind pedig azt, hogy a hallgatók a 2. szinten, mesterképzésen folytathassák tanulmányaikat. A 3. szint a doktori képzés, melynek végén doktori fokozat szerezhető. Az alábbi táblázat a felvi.hu szakeírása alapján készült, mely tartalmazza a különböző felsőoktatási képzési szinteken megszerezhető képesítést, a képzés időtartamát és jellegét, a megszerzendő kreditek számát, valamint ahol elérhető volt az adat, a szakmai gyakorlat időtartamát és a képesítéssel betölthető munkaköröket.

Szak megnevezése	Képzés ideje és jellege	Kreditek száma	Szakmai gyakorlat időtartama	Megszerezhető képesítés	A képesítéssel betölthető munkakörök
Pénzügy és számvitel (felsőoktatási szakképzés)	4 félév; gyakorlat-orientált (60-70%)	120	legalább 12 hét; nappali tagozaton legalább 400 óra; részeitő képzés esetén legalább 200 óra	felsőfokú államháztartási közgazdász-asszisztens (államháztartási szakirányon); felsőfokú nonprofit pénzügyi és számviteli közgazdász-asszisztens (nonprofit pénzügyi és számviteli szakirányon); felsőfokú pénzügyi közgazdász-asszisztens (pénzügyi szakirányon); felsőfokú vállalkozási közgazdász-asszisztens (vállalkozási szakirányon)	3611 Pénzügyi ügyintéző (a pénzügyi ügyintéző kivételével); 3614 Számviteli ügyintéző 3639 Egyéb, máshova nem sorolható üzleti jellegű szolgáltatás ügyintézője 3652 Adó- és illetékhivatali ügyintéző 3653 Társadalombiztosítási és segélyezési hatósági ügyintéző 4121 Könyvelő (analitikus) 4129 Egyéb számviteli foglalkozású
Pénzügy és számvitel (alapképzés)	7 félév; gyakorlat-orientált (60-70%)	180+30	1 félév; minimum 12 hét a felsőoktatási intézmény tantervében meghatározottak szerint	közgazdász pénzügy és számvitel alapszakon végzettség: alap- (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BSc-) fokozat	-
Számvitel (mesterképzés)	4 félév; gyakorlat-orientált (60-70%)	120	-	okleveles közgazdász számvitel szakon végzettség: mester- (magister, master; rövidítve: MSc-) fokozat	-

4.táblázat: A felsőoktatás képzési szintjeinek jellemzői. Saját szerkesztés. Forrás: felvi.hu

A kreditek beszámítását tekintve a felsőoktatási szakképzés elvégzése után a továbbtanulás során beszámítható kreditek mértéke legalább 30 kredit. Alapképzésről mesterképzésbe való belépés esetén teljes kreditérték-beszámítással vehető figyelembe a pénzügy és számvitel alapképzési szak.

Bizonyos szakokon – ilyenek a gazdálkodás és menedzsment, a kereskedelem és marketing, a nemzetközi gazdálkodás, a turizmus-vendéglátás, az emberi erőforrások, az üzleti szakoktató alapképzési szakok – szerzett, illetve azokon az alapképzési és mesterképzési szakokon, illetve a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti szakokon szerzett oklevél esetén, amelyeket a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevetése alapján a felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága elfogad, a számvitel mesterképzésre való belépés feltétele minimálisan 60 kredit az alábbi területekről:

- módszertani ismeretek (15 kredit);
- közgazdasági alapismeretek (10 kredit);
- üzleti ismeretek (10 kredit);
- társadalomtudományi ismeretek (10 kredit);
- szakmai ismeretek (15 kredit).

A számvitel mesterképzésre való felvétel feltétele az, hogy a hallgató a korábbi tanulmányai során a fentebb felsorolt területeken legalább 30 kreditet megszerzett. A hiányzó krediteket az adott felsőoktatási intézmény tanulmány-és vizsgaszabályzatában meghatározottak alapján kell megszerezni.

A gazdasági szakképzést tekintve jelenleg, ahogy Mikáczó (2020) leírja – középfokú oktatásban – technikumokban folyik a képzés. Itt 2 év alapozó és 3 év szakmai képzés után a tanulók a szakmai tantárgyból emelt szintű érettséginek minősülő technikus végzettséget szereznek, mely előnyt jelent szakirányú továbbtanulás esetén. Az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) megszűnt, helyét a Szakmajegyzék vette át, melyben – ahogy az eduline.hu is írja – 174 alapszakma található, 2020. szeptember 1-jétől e szerint oktatnak a technikumokban és a felnőttképzésekben is. Ez a szám a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal adatbázisának 2022.01.01-től hatályos állapota alapján 179. A Gazdálkodás és menedzsment ágazatban 2 szakképesítés szerepel az alábbi módon:

Ágazat	Magyar Képesítési Keretrendszer szint	Képzési terület	Ágazati besorolás	Szakma-sorszám	Szakma megnevezése
Gazdálkodás és menedzsment	5	0411	09	01	Pénzügyi-számviteli ügyintéző
	5	0411	09	02	Vállalkozási ügyviteli ügyintéző

5. táblázat: A Szakmajegyzékben található számviteli szakképesítések besorolása. Saját szerkesztés. Forrás: NSZFH

A szakmai oktatás időtartama alapfokú iskolai végzettséggel 5 év, érettségi végzettséggel 2 év mindkét végzettség esetén. Digitális Kompetencia Keretrendszer szerinti besorolási szintjük 5.

Ami szembetűnő, hogy a mérlegképes könyvelői képesítés kikerült a szakmajegyzékből, azaz azt csak tanfolyami keretek között, iskolarendszeren kívül lehet megszerezni. A vállalkozási mérlegképes könyvelői képesítés programkövetelménye alapján a bemeneti feltétel az érettségi (a „régéhez” képest ez változást jelent, ott a bemeneti feltétel a pénzügyi-számviteli ügyintéző

OKJ-s végzettség volt), a képzés időtartama óraszámokban lett meghatározva: a minimális óraszám 510, a maximális pedig 1020. Ágazati besorolás szerint a Gazdálkodás és menedzsment ágazatba, a képzési területek egységes osztályozási rendszerek (KEOR) alapján pedig a 0411 Könyvelés és adózás területéhez tartozik. Besorolási szintje az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) szerint 5-ös, a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) szerint 5-ös, a Digitális Kompetencia Keretrendszer szerint pedig 6-os. A képzés moduláris szerkezetű, 7 modulból áll, melyek a következők:

- Gazdasági és jogi alapismeretek;
- Vállalkozások pénzügyei;
- Könyvviteli ismeretek;
- Adózási ismeretek;
- Számvitel és adózás digitális környezetben;
- Pénzügyi számvitel;
- Pénzügyi kimutatások összeállítása, elemzése és ellenőrzése

Képesítő vizsgára bocsátás feltétele a szakmai képzés követelményeinek igazolásáról a képző intézmény által, a felnőttképzési adatszolgáltatási rendszerben kiállított tanúsítvány. További feltétel, hogy kontaktórák/konzultációk esetén a hiányzások mértéke modulonként legfeljebb a minimális óraszám 30%-a lehet. A képesítő vizsgára jelentkezés feltétele a programkövetelmény-modulok szakmai követelményeinek minimum 60%-os teljesítése, azaz sikeres modulzáró vizsgák letétele. Ezek alól – képzettségtől függően – felmentés járhat. Pénzügy-számvitel alapszakon vagy számvitel mesterszakon záróvizsgával rendelkező hallgató a Számvitel és adózás digitális környezetben modul kivételével az összes modulból felmentést kaphat. Gazdaságtudományi képzési területen, felsőoktatási intézményben záróvizsgával rendelkező hallgató Gazdasági és jogi alapismeretek, Vállalkozások pénzügyei, Könyvviteli ismeretek modulokból kaphat felmentést. Adótanácsadó és ennek szakképesítés-ráépüléseivel rendelkező hallgató felmentést kaphat Gazdasági és jogi alapismeretek, Vállalkozások pénzügyei, Könyvviteli ismeretek és Adózási feladatok ellátása modul alól. Pénzügyi-számviteli ügyintéző szakképesítéssel és szakmával rendelkező hallgató felmentést kaphat Gazdasági és jogi alapismeretek, Vállalkozások pénzügyei, Könyvviteli ismeretek valamint Számvitel és adózás digitális környezetben modulokból. Állam-és jogtudományi doktori fokozattal rendelkezők csupán egyetlen modul, a Gazdasági és jogi alapismeretek modul alól kaphatnak felmentést. A képesítő vizsga teljesítésével megszerezhető szakképesítés a Vállalkozási mérlegképes könyvelői szakképesítés.

A Vállalkozási mérlegképes könyvelői képesítés a szakmai előképzettségi feltétele az IFRS mérlegképes könyvelői, illetve az Államháztartási mérlegképes könyvelői szakképzettségek, illetve egyik lehetséges bemeneti feltétele az Adótanácsadó szakképzettség megszerzésének is. Mondhatni tehát, hogy a Vállalkozási mérlegképes könyvelői szakképesítés a számviteli szakképesítések közül szinte alappillérnek tekinthető a szakképzés szempontjából.

Az okleveles könyvvizsgálói képzés tekintetében a bemeneti feltételeket az okleveles könyvvizsgálói képzés szakképzési és vizsgaszabályzata tartalmazza. A képzési programba az vehető fel, aki a Felsőoktatási törvény szerint Magyarországon államilag elismert felsőoktatási intézményben oklevelet szerzett, mérlegképes könyvelői vagy azzal egyenrangú szakképesítéssel rendelkezik, és ezt igazolni is tudja; a felvételi kérelem mellé a végzettségeket igazoló okmányokat csatolni kell. Feltétel még a büntetlen előéletet igazoló, 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány, illetve az előírt igazgatási szolgáltatási díj befizetése, valamint az azt igazoló pénztárbizonylat csatolása a felvételi kérelem mellé. A Magyar Könyvvizsgálói Kamara honlapján közzétett információk alapján „Az okleveles könyvvizsgálói képzést a felvételtől számított 3 éven belül meg kell kezdeni. A képzés ideje legfeljebb a képzési idő kezdő időpontjától számított 5, év utolsó napjáig tart – az összes vizsga teljesítését is beleértve. A képzési idő kezdő napjának a szakképző helyen indított tanfolyami képzés indításának napja tekintendő. A képzési idő kérelemre egy alkalommal, 1 év időtartammal meghosszabbítható. A kérelmet az Oktatási Bizottsághoz kell címezni.” A képzés moduláris jellegű, és az alábbi modulokat kell teljesíteni:

- a) jogi ismeretek modul;
- b) adózási ismeretek modul;
- c) közgazdaságtan és pénzügyek modul;
- d) szervezeti és vezetési ismeretek modul;
- e) számvitel és elemzés modul,
 - ea) számvitel magyar szabályozása részmodul;
 - eb) számvitel nemzetközi szabályozása részmodul;
- f) könyvvizsgálat és ellenőrzés modul;
- g) pénzügyi és számviteli információs rendszerek modul.

A vizsgára bocsátás feltétele a képzési programban való részvétel és a vizsgadíj befizetése.

A fent leírtakból is jól látszik, hogy az egyénnek többféle lehetősége van idehaza, ha számviteli területen szeretné folytatni tanulmányait. Ennek szemléltetésére szolgál a következő ábra.

5.ábra: A számviteli képzés főbb állomásai és a megszerezhető végzettségek. Saját szerkesztés

Az ábrából is kitűnik, hogy aki a számviteli területen kíván jelenleg karriert építeni, annak számos lehetősége és útja van, hogy képezze magát. Nem véletlenül tartják sokan a szakma csúcsának az okleveles könyvvizsgálói képesítést, hiszen ezen képesítés megszerzéséhez sok-sok tanulással töltött évre és nem kevés kitartásra van szükség, valamint bemeneti feltétel hozzá a mérlegképes könyvelői és a felsőfokú végzettség.

Azonban a magasan kvalifikált számviteli szakemberek képzésére szükség van és a jövőben is szükség lesz, hiszen 2020-ban indult kutatásom előző szakaszában – melynek során a hazai számviteli szakemberek aspektusából vizsgáltam a jelen és jövő kérdéskörét -, feltárásra került, hogy a szakma egyik legégetőbb problémája az elöregedés. Mind a könyvelők, mind a könyvvizsgálók szempontjából nagy szükség van az utánpótlásra, melynek „kinevelésében” kulcsfontosságú szerepe van az oktatásnak, a fiatalok pályára való bevonzásának, valamint a pályaelhagyás megelőzésének.

6. MERRE TOVÁBB? – AVAGY A JÖVŐ

Egy folyamatosan dinamikusan változó világban élünk. Budai (2019) tanulmánya a világ szerves részeként mutatja be a számviteli komplex rendszert rámutat, hogy a számviteli rendszer szereplőire a különböző történelmi, kulturális, társadalmi és gazdasági események is hatással vannak. Így hatással van a számvitel oktatásra is, mint rendszerelemre és annak fő résztvevőire, hallgatókra és oktatókra egyaránt. Elegendő, ha csak a jelenleg is zajló koronavírus-világjárványra gondolunk.

Arnold (2021) szerint a kkv- szektort támogató kis és közepes számviteli szolgáltatóknak nemcsak a megváltozott munkakörülményekhez, de a megváltozott ügyfél-igényekhez is alkalmazkodni kellett. A jövőben várhatóan még nagyobb támogató szerepet kapnak a könyvelők a kkv-szektor hatékony működtetésében, a tanácsadáson túl a COVID-szabályok egyértelmű kommunikálásán keresztül a belső folyamatok digitalizációjának támogatásáig vagy épp a hibrid távmunka megszervezéséig aktív részesei annak, hogy a vállalkozások alkalmazkodni tudjanak a megváltozott körülményekhez, és kulcsszerepük lesz a pandémia következményeinek vállalkozások szintjén történő tompításában.

Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagynunk a technológiai fejlődést. Ahogyan Hegedüs et al. (2020) írja, a 4. ipari forradalom korát éljük, mely kihat a gazdasági folyamatokra, ezen keresztül pedig a számviteli szakemberek munkája is megváltozott. Az M2M (machine to machine) segítségével megvalósulhat az automatizáció, a gépek gépesek lesznek elvégezni a bonyolultabb feladatok irányítását, ami a termelékenység növekedéséhez vezethet. Több adathoz lehet hozzáférni, a Big Data jelentősége ebből a szempontból fontos – mert a nagyobb adatmennyiség több elemzési lehetőséget is jelent. Ezt az adatmennyiséget kezelni, rendszerezni és továbbítani is kell, ami nagyfokú rugalmasságot, változásokhoz való alkalmazkodást igényel. Az Ipar 4.0 hozadékaként így olyan kompetenciákkal is foglalkozni kell, amelyek lehetővé teszik a vállalatok vezetői és alkalmazottaik számára ezt a fajta alkalmazkodást. Nincs ez másként a könyvelők munkájával sem: ma már léteznek olyan szoftverek, melyek az optikai karakterfelismerés segítségével emberi beavatkozás nélkül tudják digitalizálni és kezelni a beérkező számlákat és továbbítani az adatokat a könyvelőprogramnak – mindezzel a manuális adatbevitel és adatrendszerezés elhagyható, nem kizárt, hogy egyszer ezek a folyamatok papírmentesen zajlanak majd.

Budai és Denich (2021) bizonyították tanulmányukban, hogy a munkáltatói elvárások vizsgálata alapján a számviteli tevékenységet végzők „digitális munkaerőnek” minősülnek.

Az oktatásnak fontos feladata, hogy mindezekre a kihívásokra mind tartalmát, mind módszertanát és keretrendszerét tekintve is reagáljon, felkészítve a jövő számviteli szakembereit a megváltozott munkaerő-piaci körülményekre és elvárásokra.

Brewer et al. (2014) szerint a mai könyvelők egyben integrált gondolkodók is: aktívan részt vesznek a döntéstámogatásban és a stratégiaalkotásban is. Szerintük a képzésben nyújtott kompetenciák nem fedik le azt, amikre a szakmai feladatok sikeres ellátáshoz szükség lenne. A számviteloktatás nem fókuszál kellően az integrált kompetenciaalapú képzésre.

Dunbar et al. (2016) arra jutottak, hogy az oktatás a munkaadók szakmai igényeit próbálja inkább kielégíteni, ugyanakkor fontos lenne, hogy a jövőben a tantervben a „soft skills” fejlesztése nagyobb hangsúlyt kapjon.

Balázsiné Farkas és Kardos (2016) szerint nélkülözhetetlen kompetencia lett az idegennyelv-tudás, az élethosszig tartó tanulásra való készség és az etikus viselkedés készsége. Empirikus kutatásuk során 16 kompetenciát vizsgáltak: számviteli ismeretek, könyvelőprogramok ismerete, informatikai ismeretek, adózási ismeretek, adózási kérdések megválaszolása, az üzleti környezet megértése, vezetői tanácsadói ismeretek (döntés-előkészítés), menedzsmentismeretek, elemző gondolkodás, írásbeli kommunikációs készség, idegen nyelvi kommunikációs készség, etikus magatartás-szakmai szkepticizmus, csoportmunka-együttműködés, emberekkel kapcsolatos készségek és a folyamatos tanulás képessége. Ezek közül a mérlegképes könyvelőknél a hiányzó kompetenciák az adózási kérdések megválaszolása, az üzleti környezet megértése, vezetői tanácsadói ismeretek (döntés-előkészítés), menedzsmentismeretek, elemző gondolkodás, valamint az idegennyelvi kommunikációs készség voltak. Ezekből a döntéstámogatói és menedzsment-ismeretek olyan kompetenciák, melyek a szakmában eltöltött idő alatt a gyakorlatban megszerezhetők. A mérlegképes képzés nem fókuszál az idegennyelvre, azonban a képzés fejlesztésénél nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fennmaradó 3 hiányzó kompetencia fejlesztésére. Diplomások esetében a kutatás nem mutatott hiányzó kompetenciákat, sőt kiugróan jól teljesítettek a folyamatos tanulás képessége, a biztos számviteli technikai tudás és a stabil írásbeli és szóbeli kommunikációs készség kompetenciák tekintetében; a szakemberek pedig úgy gondolják, hogy a diplomás pályakezdők jeleskednek informatikai ismeretek, etikus magatartás készsége, valamint a csapatmunkára való képesség tekintetében.

A fentiek alapján bizonyosan elmondható, hogy nem csak maga a számviteli szakma, de a gazdasági oktatás, ezen belül pedig a számvitel oktatás is egy dinamikusan változó terület,

melynek igazodnia kell a világban bekövetkezett változások nyomán felmerülő új, megváltozott körülményekhez és igényekhez.

7. PRIMER KUTATÁS – KÉRDŐÍVES LEKÉRDEZÉS EREDMÉNYE. KUTATÁSI KÉRDÉSEKRE ADOTT VÁLASZOK

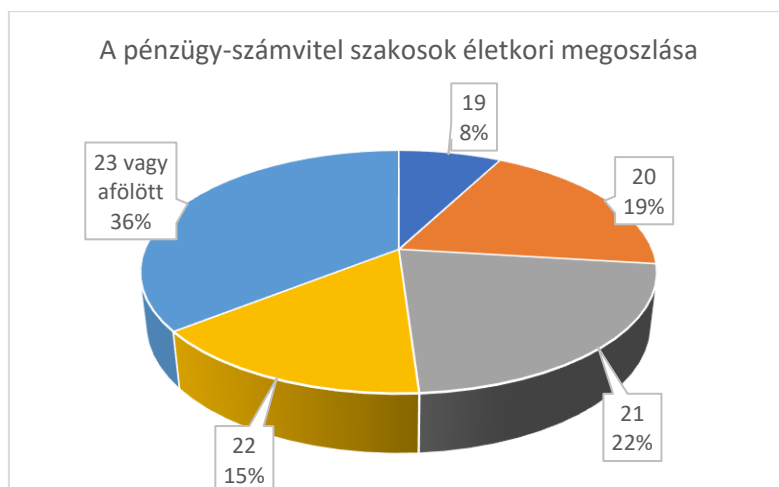
A primer kutatás több szakaszban zajlott. 2021. október- novemberben egy anonim, 15+6 kérdésből álló kérdőívet juttattunk el elektronikus úton pénzügy- számvitel alapszakos és FOKSZ-os hallgatók számára. 2022 márciusában ugyanezt a kérdőívet szintén eljuttattuk 20 felsőoktatási intézmény pénzügy-számvitel alapszakos és FOKSZ-os hallgatóinak. Ugyanebben az időintervallumban egy másik, 11+12 kérdésből álló anonim kérdőív került kiküldésre 20 gazdasági felsőoktatási intézménybe, mely az oktatókat célozta meg. Végül a 3. szakaszban, 2022. április 2-6. között egy harmadik, 13+6 kérdésből álló anonim kérdőív került eljuttatásra a PTE-n tanuló gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók, mint kontroll csoport számára. A kérdőíveket összesen 286 pénzügy-számvitel szakos hallgató, 117 gazdálkodási és menedzsment szakos hallgató, illetve 63 oktató töltötte ki. A kitöltések számát tekintve – a célcsoport nagyságához viszonyítva – a minták reprezentatívnak tekinthetők. A kérdőíves lekérdezés adatainak feldolgozásához MS Excel programot használtam.

A kitöltőkre vonatkozó általános adatok értékelése

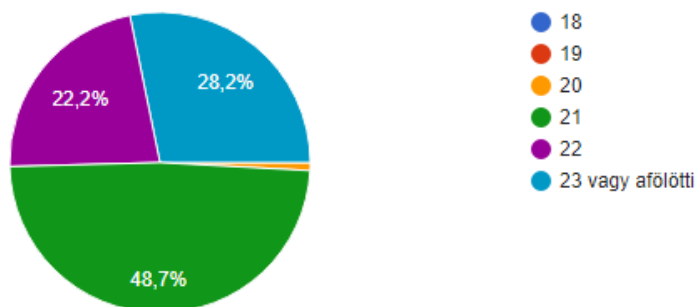
A nemek aránya az alábbiak szerint alakult a kitöltők között.

Hallgatókat tekintve a pénzügy-számvitel szakosok esetében a kitöltők 26,6%-a férfi, 73,4%-a pedig nő. A gazdálkodási és menedzsment szakosok esetében a kitöltők 45,3%-a férfi, 54,7% a nő, tehát ezen a szakon magasabb volt a férfiak aránya. Oktatók esetében a férfiak aránya 54%, a nőké 46% volt. Azaz a hallgatók – a jövő szakemberei tekintetében – megfigyelhető egyfajta „nőuralom”, ami egybeesik a hazai számviteli szakemberek körében végzett kutatás eredményével, ahol is a kitöltők 75,2%-a nő volt, a 24,8%-a férfi.

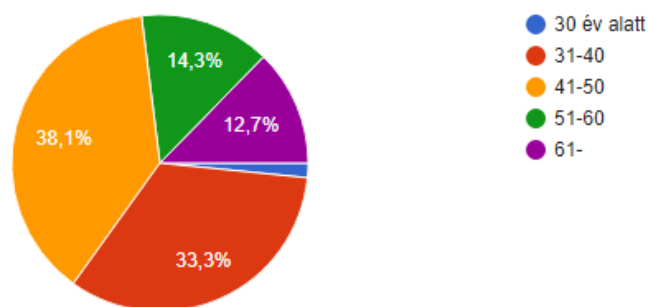
Az életkor szerinti megoszlás az alábbiak szerint alakult a kitöltők között:

6.ábra: A pénzügy-számvitel szakos hallgatók életkor szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

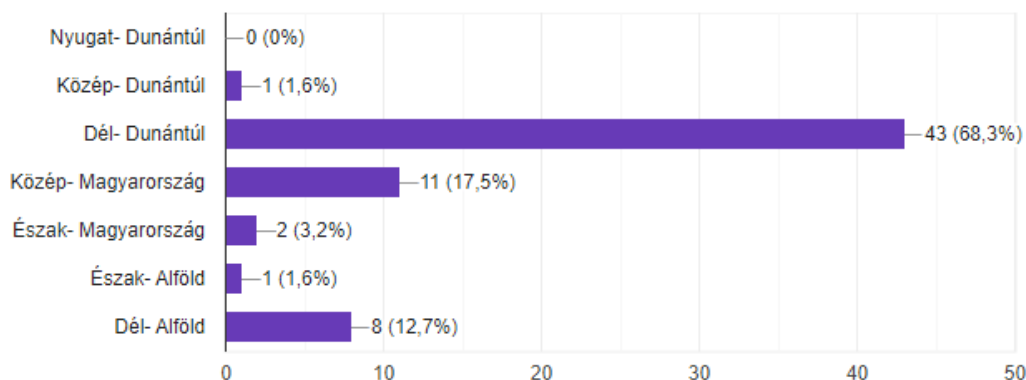
7.ábra: A gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgatók életkor szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

8.ábra: A gazdasági felsőoktatásban oktatók életkor szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Életkor szerinti reprezentativitást illetően nem tudunk nyilatkozni, hiszen korösszetételt tekintve egyik célcsoportot illetően sem találtam életkorra vonatkozó nyilvántartásokat. Szembetűnő az oktatóknál a 41-50 év közöttiek dominanciája, ami arra enged következtetni, hogy a legtöbbjük már tapasztalt oktató. Ezt igazolja, ha megvizsgáljuk az oktatásban eltöltött idő tekintetében adott válaszokat: az oktatók 34,9%-a 20 évnél régebben, 12,7%-uk 16-20éve, 22,2%-uk pedig 11-15 éve van a pályán. Azaz elmondható, hogy összességében 69,8%-uk rendelkezik több, mint 10 évnyi tapasztalattal. Jó hír, hogy az oktatók 71,4%-a 30 és 50 év között van, tehát az utánpótlás oktatása – elviekben – még jó ideig biztosítva van.

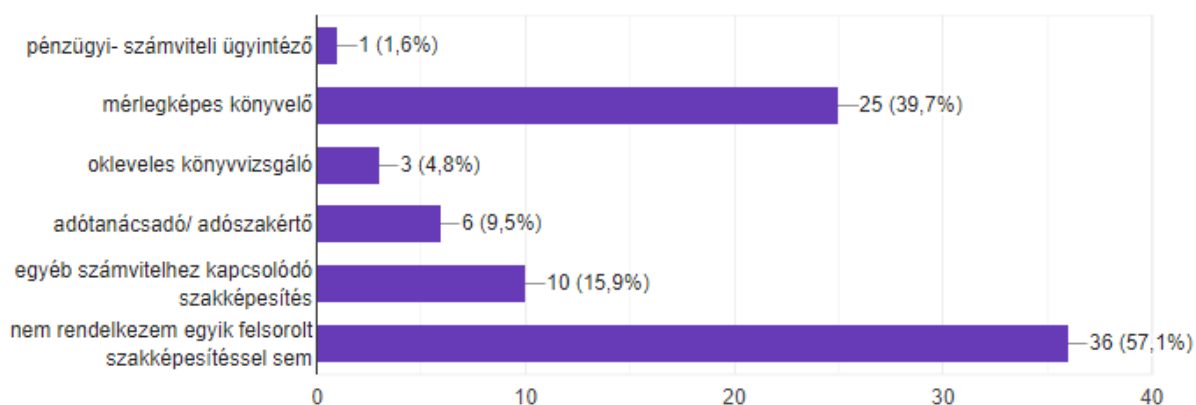
Képzési szintet tekintve az oktatók mindegyike felsőoktatási intézményben tanít, közülük 7-en felnőttképzésben is tanítanak, 1 fő középfokú oktatásban is, illetve 2-en vannak, akik mindhárom képzési szinten – felsőfokú oktatásban, középfokú oktatásban, illetve felnőttképzésben is – tanítanak. Teszi mindezt 77,8%-uk megyeszékhelyen, 12,7%-uk a fővárosban, 17,5%-uk pedig városi oktatási intézményben. Az oktatási tevékenység regionális megoszlását az alábbi ábra mutatja:

9.ábra: A gazdasági felsőoktatásban oktatók oktatási tevékenységének regionális megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Tantárgycsoportokat tekintve a kitöltők 30,2%-a, azaz 19 fő oktat számviteli területen. Közülük 5-en tanítanak ezen kívül pénzügyi területen is, további 1-1 fő pedig a számvitel mellett ellenőrzést, illetve marketing területen is oktat. A számvitelesek után a legtöbben a menedzsment terület oktatói voltak, ez 25,4%-ot (16 fő) jelent. Kiemelkedő még a pénzügyi területen oktatók aránya, ami 20,6% (13 fő) volt. A kapott adatok alapján a kitöltők között a számviteli területen oktatók közül 5-5 fő 11-15, illetve 16-20 éve van a pályán, ez 7,9%-ot jelent. A kitöltők 12,7%-a (8 fő) végez jelenleg is számviteli tevékenységet. Közülük 7-en számviteli területen tanítanak is. A számviteli tevékenységet végzők közül 1 fő oktat pénzügyi területen. 5 évnyi vagy annál több gyakorlattal számviteli területen már ennél többen, 18-an rendelkeznek, ebből 3 fő nem számviteli területen oktat. Ebből arra következtethetünk, hogy ennek a 18 főnek van konkrét rálátása a hazai számviteli szakmára, a 7 fő, aki pedig tanít is, tovább tudja adni a gyakorlatban szerzett tapasztalatait a hallgatóknak is.

Az alábbi ábrán a gazdasági felsőoktatásban oktatók szakképesítés szerinti megoszlását láthatjuk:

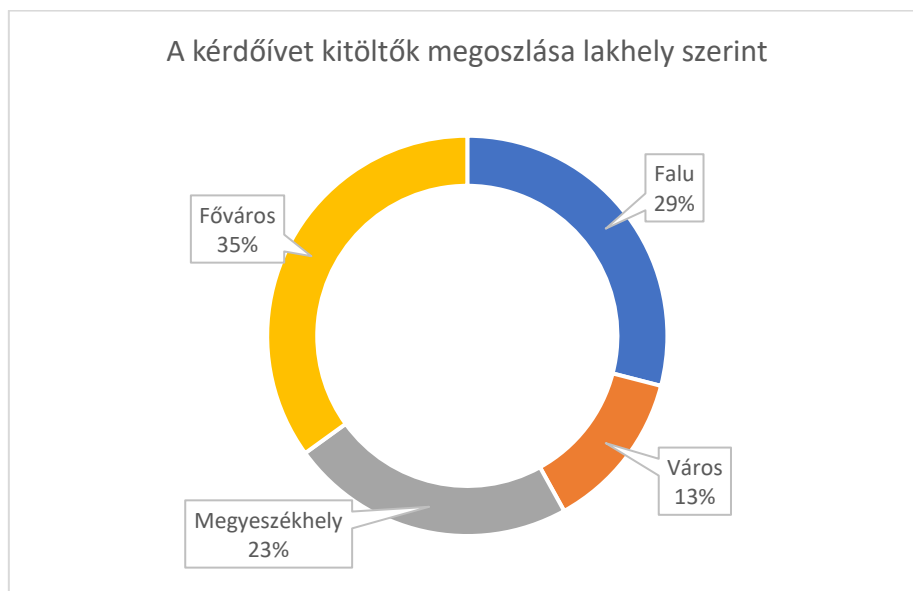

10.ábra: A gazdasági felsőoktatásban oktatók szakképzettség szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

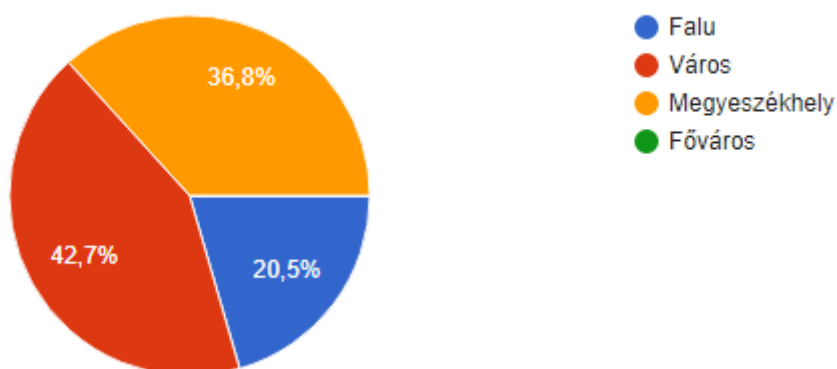
Szembetűnő, hogy a kitöltők több, mint fele nem rendelkezik egyik felsorolt szakképesítéssel sem. Ugyanakkor öröndetes, hogy a számviteli területen oktatók közül 18-an rendelkeznek mérlegképes könyvelői végzettséggel. A mérlegképessele rendelkezők közül viszont 7 fő nem számviteli területen oktat, de van rálátásuk arra, mit adhat a végzettség. Érdekes lehetne megvizsgálni, hogy vajon ők miért nem oktatnak számviteli területen, mi vette el a kedvüket a területtől?

Az oktatók 69,8%-a (44 fő) rendelkezik PhD fokozattal, közülük egy fő rendelkezik egyetemi doktorátussal és kandidátussal is, egy fő egyetemi doktorátussal és további egy fő egyéb tudományos fokozattal is. Nem rendelkezik tudományos fokozattal a kitöltők 20,6%-a (13 fő).

A hallgatókat tekintve a kitöltők lakhely szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult:

11.ábra: A pénzügy- számvitel szakos hallgatók lakhely szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a táblázat adatai alapján

12.ábra: A gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgatók lakhely szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A pénzügy-számvitel szakosok esetén domináns a fővárosiak aránya, ez a kitöltők 35%-át jelenti. A kitöltők 29%-a falun lakik. A gazdálkodási és menedzsment szakosoknál a városiak aránya dominál 42,7%-kal, de megyeszékhelyen is a kitöltők több, mint harmada lakik. A kitöltők között ebben a célcsoportban nem voltak fővárosiak.

A pénzügy- számvitel szakos hallgatók legnagyobb arányban BSc 3. évfolyamon tanulnak, ez a kitöltők 38,8%-át (111 fő) jelenti, tehát már bőven szerezték tapasztalatokat a képzést illetően. Kiemelkedő még a BSc 2. évfolyamosok száma, ők 92-en voltak (32,2%). Tehát elmondható, hogy a kitöltők domináns része másodéven vagy annál régebb óta tanul a képzésen. A FOKSZ-osok aránya a kitöltők között mindössze 11,1% (32 fő) volt. A gazdálkodási és menedzsment szakosok között a kitöltők 85,5%-a (100 fő) BSc 3. évfolyamon tanul, 6% BSc 4. évfolyamon, 5,1% pedig túlfutó. Az ő csoportjukban a kitöltők között nem volt FOKSZ-os hallgató.

A hallgatók közül a pénzügy-számvitel szakosok 62,6%-a dolgozik is tanulmányai mellett, a dolgozók 48%-a számviteli területen tevékenykedik, tehát van rálátása a szakmára is. A gazdálkodási és menedzsment alapszakosok 65%-a vállalt munkát egyetem mellett, a dolgozók közül pedig 9,2% számviteli területen teszi ezt, azaz más területen dolgozik, mint amin tanul.

Képesítést tekintve a pénzügy-számvitel szakos hallgatók közül a többség – 182 fő – nem rendelkezik semmilyen számviteli szakképesítéssel. Akik rendelkeznek, közülük a legtöbben – 59 fő – pénzügyi-számviteli ügyintéző szakképesítéssel rendelkeznek. 27-en rendelkeznek FOKSZ-os végzettséggel, 25-en pedig mérlegképes könyvelői képesítéssel is. A gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók 92,3%-a (108 fő) nem rendelkezik számviteli szakképesítéssel, aki igen, közülük 4 fő pénzügyi-számviteli ügyintéző végzettséggel, 3-3 fő pedig FOKSZ, illetve egyéb számviteli szakképesítéssel rendelkezik.

Kutatási kérdésekre adott válaszok

- 1. Mi motiválta a jelenleg gazdasági területen oktatókat, illetve a hallgatókat a pályaválasztás során? A hallgatók esetén van-e kapcsolat a motiváció, az érdeklődési terület és a jövőbeni tervek között? Van-e eltérés e tekintetben a nemek között?**

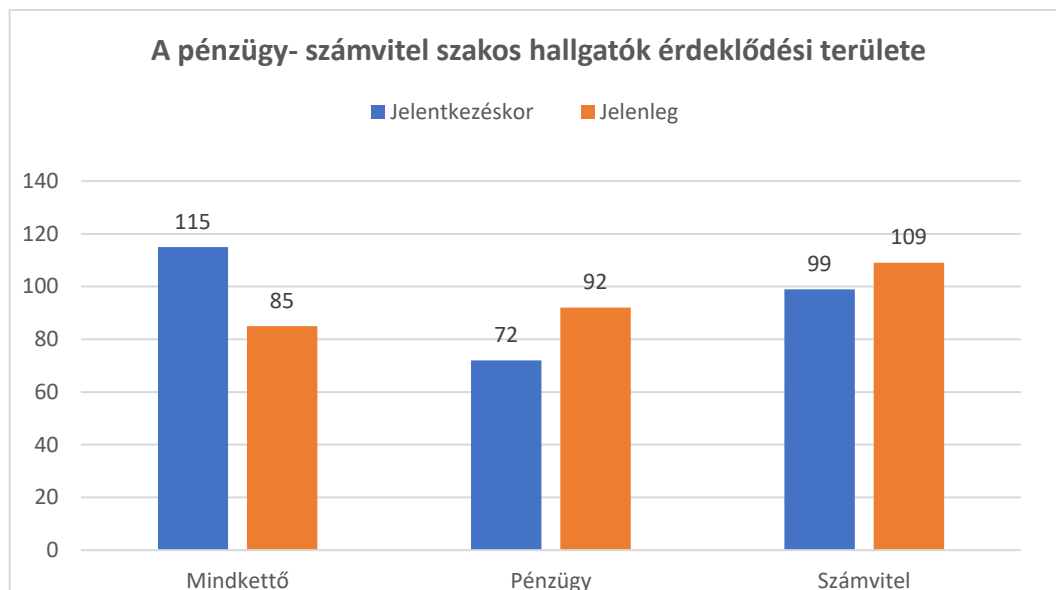
A pénzügy-számvitel szakos hallgatók esetén a pályaválasztási motivációkat illetően az alábbiak szerint alakult a kitöltők megoszlása:

Válaszok	fő	%
Úgy gondoltam, a képesítés megszerzésével könnyen el tudok majd helyezkedni.	214	74,8%
A családban más is dolgozik ezen a területen.	53	18,5%
Érdekelt maga a szakma	166	58,0%
A szakma erkölcsi és társadalmi megbecsültsége miatt.	22	7,7%
Úgy gondoltam, ezzel a szakmával jól lehet keresni.	166	58,0%
Barátok / ismerősök javasolták	23	8,0%
Tanárom / tanárain hatására	26	9,1%
Úgy gondoltam, hogy ezen a szakon jól hasznosítható tudást szerezhettek.	173	60,5%

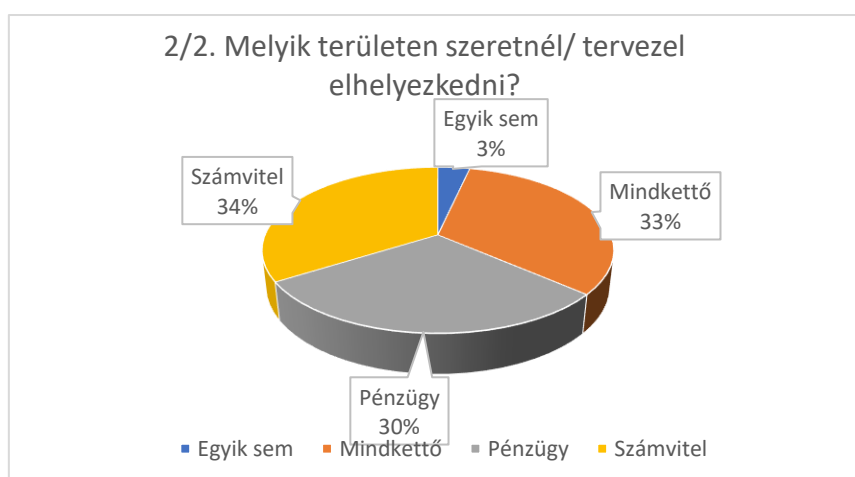
6.táblázat: A pénzügy-számvitel alapszakos hallgatók pályaválasztási motivációjának megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Kiugróan magas azok száma, akik a jobb elhelyezkedés reményében választották ezt a szakot. Emellett még sokan gondolták úgy, hogy a szakon jól hasznosítható tudást szerezhetnek – ami egy pozitív eredmény, tekintve, hogy a szak gyakorlatorientált képzésként van meghirdetve. A szakma iránti érdeklődés és a későbbi jó kereseti lehetőség a harmadik legtöbbet említett motiváció. Feltűnően alacsony azok száma, akik tanári hatásra jöttek a szakra – tehát a tanárok befolyásoló szerepe elenyésző. Az erkölcsi és társadalmi megbecsültséget jelölték legkevesebben motivációként. A 22 főből 17-en számviteles érdeklődésűek/ nyitottak a számviteli terület felé is és ezen a területen tervezik az elhelyezkedést is – ezt az állítást nem jelölők közül 117-en pénzügyes/ pénzügy irányába is nyitott hallgatók, akik az elhelyezkedést sem feltétlenül számviteles területen tervezik. A hallgatók zöme tehát tisztában van vele, hogy az ezen a területen dolgozók nem feltétlenül vannak megbecsülve erkölcsileg. Akár ez is lehet az oka, hogy valaki nem lép számviteles pályára.

Az érdeklődési terület szempontjából egyrészt felmérésre került a szakra jelentkezéskor és a mostani érdeklődés, illetve az, hogy mely területen kívánnak elhelyezkedni. Ez az alábbiak szerint alakult:

13.ábra: A pénzügy- számvitel szakosok érdeklődési területének megoszlása a szakra jelentkezéskor és most. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

14.ábra: A pénzügy-számvitel szakosok megoszlása elhelyezkedési területek szerint. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Érdekes dolgot figyelhetünk meg: azok, akik jelentkezéskor mindkét terület felé nyitottak voltak, azok közül jelenleg többen érdeklődnek a számviteli terület iránt. Tehát a tanulmányok előrehaladtával többeknek is sikerült felkelteni az érdeklődését a számviteli terület irányába. 80 olyan hallgató volt, aki a szakra jelentkezéskor számvitel iránt érdeklődő/ mindkét területre nyitott volt, jelenleg is számviteles érdeklődésű és ezen a területen szeretne majd elhelyezkedni. Közülük 27 fő volt bizonytalan a kezdetekkor, de a tanulmányok előrehaladtával sikerült orientálódniuk. Tehát a számviteles érdeklődésűek zömében a képzés során nem változott a

kialakult érdeklődés. Mindössze 7 olyan hallgató volt, aki pénzügyes érdeklődésüként kezdte a tanulmányait, de jelenleg számviteles érdeklődésű és ott is szeretne elhelyezkedni. A 10 hallgató közül, akik egyik területen sem szeretnék elhelyezkedni, eredetileg 7-en voltak számviteles érdeklődésűek, jelenleg 2-en azok. Aki számviteles érdeklődésüként kezdte, többen azzal indokolták a válaszukat, hogy időközben változott az érdeklődési területük (adózás illetve marketing irányába). Volt, akinek eredetileg más volt az alapszakja (turizmus), volt, aki csak azért jelentkezett ide, mert már középiskolában is ezt tanulta, de nem szeretne ebben dolgozni, és olyan is, aki inkább a hobbijának élne, de olyan is, aki úgy érzi, egyik területen sem tudná megállni a helyét. Az okok tehát egyéniek és változatosak. A képet tovább árnyalja, hogy megkérdeztük a hallgatókat arról is, hogy ezen a szakon kezdték-e tanulmányaikat. Azok közül, akik más szakról jelentkeztek át, 28-an voltak olyanok, akik számviteles érdeklődésűek/mindkét terület iránt nyitottak voltak, jelenleg is számvitelesek/ mindkét terület irányába nyitottak és elhelyezkedés tekintetében is számviteli területen tervezik azt/ mindkét terület számításba jöhet náluk. 21 olyan hallgató volt, aki pénzügyes/mindkét irányba nyitottan kezdte tanulmányait, de jelenlegi érdeklődési területet és elhelyezkedési terveket tekintve számviteles/ mindkét terület felé nyitott. 7 átjelentkező hallgató volt, aki bizonytalan volt magában a kezdetekkor és most is, illetve elhelyezkedés tekintetében sem jutott még döntésre.

A gazdálkodási és menedzsment alapszakos kontroll csoportban 43 fő, azaz a kitöltők 36,8%-a nyilatkozott úgy, hogy ha ismét pályaválasztás előtt állna, szívesen választaná a pénzügy-számvitel szakot. Többen kiemelték a végzettség munkaerőpiacon biztosított előnyeit, illetve az általa biztosított tudást, valamint a terület iránti érdeklődést, volt olyan is, aki eleve ide jelentkezett volna, de olyan is, aki gondolkodott az átjelentkezésen, és olyan is, aki másoddiplomaként szeretné majd megszerezni. Volt, aki „menetközben” jött rá arra, hogy a pénzügy-számvitel jobban érdekelné, míg más a számokkal való munka, a precizitás és a logikus gondolkodás, amit a terület igényel, amiatt jelentkezne ide. Az okok tehát változatosak. Közülük 32 fő a mérlegképes könyvelő végzettséget is szeretné megszerezni a jövőben, aminek indokaként a legtöbben a végzettség munkaerőpiaci előnyeit és az általa biztosított tudást, illetve annak hasznosíthatóságát emelték ki, volt, aki kifejezetten ezen a területen szeretne majd elhelyezkedni, de olyanok is, akik a számvitel iránti érdeklődésből szereznék meg a képesítést. Szintén többen hasznos, piacképes végzettségnek is tartják. Tehát nem kizárt, hogy ezek az emberek a jövőben számviteli területen fognak elhelyezkedni – annak ellenére, hogy más szakon szereznek majd diplomát.

Fontos kérdésként merült fel bennem, hogy vajon van-e kapcsolat a pályaválasztási motiváció és a kitöltők neme, valamint az elhelyezkedési tervek és a kitöltők neme között. Ennek alapját az adta, hogy a jelen kutatás első fázisában, amely 2020-ban indult, a hazai számviteli szakemberek körében erőteljes női dominancia volt megfigyelhető, és kíváncsi voltam rá, hogy a szakválasztás, illetve a pályaválasztás összefüggést mutat-e a nemmel. Ennek igazolására a pénzügy-számvitel szakos hallgatók 286 elemszámú mintáján asszociációs kapcsolatokat vizsgáltam és illeszkedésvizsgálatot végeztem χ^2 (Khi- négyzet) - próbával, MS Excel program használatával, melynek során 5%-os szignifikancia szint mellett az alábbi eredményeket kaptam:

Szakválasztás oka / Nem	Nő	Férfi
Úgy gondoltam, a képesítés megszerzésével könnyen el tudok majd helyezkedni.	161	51
A családban más is dolgozik ezen a területen.	41	12
Érdekelt maga a szakma	120	46
A szakma erkölcsi és társadalmi megbecsültsége miatt.	19	3
Úgy gondoltam, ezzel a szakmával jól lehet keresni.	124	42
Barátok / ismerősök javasolták	16	7
Tanárom/ tanáraink hatására	21	5
Úgy gondoltam, hogy ezen a szakon jól hasznosítható tudást szerezhettek.	126	47

7.táblázat: A pénzügy-számvitel szakosok pályaválasztási motivációjának nemek szerinti megoszlása. Saját szerkesztés

H0: van kapcsolat; H1 nincs kapcsolat

χ^2 empirikus = 3,6098

$\alpha = 0,05$

χ^2 kritikus = 14,0671

Mivel az empirikus érték kisebb, mint a kritikus érték, a nullhipotézist megtartjuk, azaz van kapcsolat a 2 ismerv között.

p érték = 0,082346

Mivel p érték is nagyobb, mint a szignifikancia szint, ezért a nullhipotézist megtartjuk, azaz eszerint is van kapcsolat a nem és a pályaválasztási motiváció között.

A kapcsolat szorosságának méréséhez kiszámoltam a Cramer- mutatót az alábbi képlet segítségével:

$$\text{Cramer - mutató} = \sqrt{\frac{\chi^2}{n \times \min[s-1, o-1]}}$$

A kapott érték 0,06552, mely gyenge kapcsolatra utal.

Az elhelyezkedési tervek és a kitöltők neme közti kapcsolat feltárására szintén illeszkedésvizsgálatot végeztem χ^2 – próba segítségével MS Excel program használatával, 5%-os szignifikancia szint mellett, melynek során az alábbi eredményt kaptam:

Tervezett elhelyezkedési terület/ Nem	Nő	Férfi
Pénzügy	59	26
Számvitel	84	13
Mindkettő	60	34
Egyik sem	7	3

8.táblázat: A pénzügy- számvitel szakos hallgatók elhelyezkedési területeinek nemek szerinti megoszlása. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

H0: van kapcsolat; H1 nincs kapcsolat

χ^2 empirikus = 13,8237

$\alpha = 0,05$

χ^2 kritikus = 7,8147

Mivel az empirikus érték nagyobb, mint a kritikus érték, ezért a nullhipotézist elvetjük, azaz nincs kapcsolat a hallgatók neme és az elhelyezkedés területe között.

p érték = 0,03155

Mivel a p érték kisebb, mint a szignifikancia szint, ezért a nullhipotézist elvetjük, a két ismerv között nincsen kapcsolat.

Azaz a mintánk alapján a szakválasztás tekintetében befolyásoló tényező volt a nem, míg az, hogy valaki számviteli területen akar-e elhelyezkedni vagy sem, az nem nemfüggő.

Oktatók tekintetében a pályaválasztási motiváció az alábbiak szerint alakult:

Miért lépett az oktatói pályára?		
Válaszok	fő	%
a családban más is dolgozott/dolgozik oktatóként	13	20,63%
erkölcsi/ társadalmi megbecsültség miatt	9	14,29%
szerettem volna a tudásom átadni másoknak	33	52,38%
barátok/ismerősök javaslatára	3	4,76%
szerettem volna diákokkal foglalkozni	24	38,10%
tanáraim hatására	26	41,27%
Egyéb	4	6,35%

9.táblázat: A gazdasági felsőoktatásban oktatók pályaválasztási motivációi. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

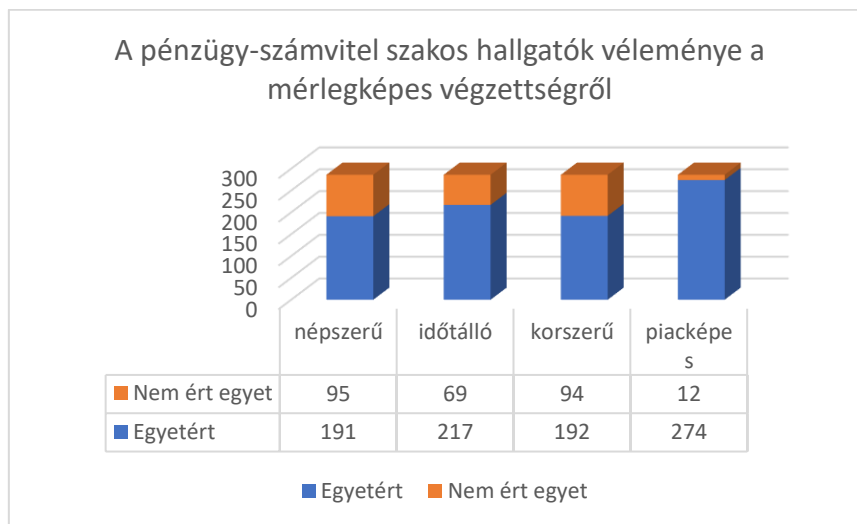
A kitöltők több, mint fele azért lett oktató, mert szeretne volna átadni a tudását másoknak, ezt követi a tanári hatás – érdekes módon a hallgatókkal ellentétben az oktatókra sokkal nagyobb befolyással voltak tanáraik a pályaválasztás során. (Tehát az oktatói utánpótlás biztosításában kulcsszerepük van a jelenleg pályán lévő oktatóknak.) A „dobogó 3. fokára” a diákokkal való foglalkozás ért fel. Tehát az oktatók jelentős hányada saját elhatározásból, elhivatottságból lépett a pályára. Tette mindezt annak ellenére, hogy tisztában voltak azzal, hogy az oktatás sem erkölcsileg, sem társadalmilag nem egy megbecsült terület: jól mutatja ezt, hogy pályaválasztási indokként mindössze 14,29%-uk jelölte be ezt. Hogy mégis mi tartja őket a pályán, milyen jelen-és jövőképpel rendelkeznek, arra egy másik kutatási kérdés megválaszolása során térnek ki.

2. Hogyan vélekednek a gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók a mérlegképes végzettségről? Vajon szüksége van-e rá a jövő számviteli szakemberének? Van-e eltérés e tekintetben a számvitelesek és nem számvitelesek között? A hallgatók szeretnék-e megszerezni a képesítést, és miért?

Kutatásomnak fontos része volt annak vizsgálata, hogy hogyan vélekednek az oktatók és a hallgatók a mérlegképes végzettségről, a jövőben is fontosnak tartják-e, illetve hallgatók

esetében fontos volt annak vizsgálata, szeretnék-e megszerezni és miért. Ennek apropóját a mérlegképes képzés átalakítása adta. Számviteles oktatók esetén arra is kitért a kérdőív, hogy vajon hogy látják, jó döntés volt-e átalakítani a képzést.

A pénzügy-számvitel szakos hallgatók a mérlegképes végzettségről az alábbiak szerint nyilatkoztak:

15.ábra: A pénzügy-számvitel szakos hallgatók véleménye a mérlegképes végzettségről. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Ennek árnyalására megkérdeztem őket, hogy szeretnék-e megszerezni a végzettséget, és miért. Azok közül, akik piacképesnek tartják a végzettséget, 220 fő szeretné is megszerezni azt, tehát szintén a megkérdezett hallgatók többsége. Ez egybecseng az indoklasként adott szabad válaszokkal. Ezekben a legtöbb hallgató ugyanis kiemelte a végzettség által biztosított munkaerőpiaci előnyöket, tehát úgy vélik, a végzettség megszerzésével előnnyel indulhatnak az elhelyezkedést tekintve. A második legtöbb voksot az „időtálló” jellemző kapta – 105 olyan hallgató volt, aki a piacképesség mellett időtállónak is gondolta, és meg is szeretné szerezni a képesítést.

A gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatóknál a mérlegképes végzettség ilyen jellegű megítélése hasonló eredményt hozott: ők is a legtöbben a „piacképes” (109 fő) és „időtálló” (98 fő) jellemzőket jelölték meg. 32 fő (27,35%) szeretné is megszerezni a képesítést, e tekintetben tőlük hasonló indoklásokat kaptam válaszul, mint a pénzügy-számvitelesek esetében.

Oktatókat tekintve szintén hasonló eredményt kaptam: elsöprő többség, a kitöltők 96,83%-a piacképesnek, 58,73%-uk pedig időtállónak gondolta a végzettséget.

Annak érdekében, hogy még összetettebb képet kapjunk, feltettem még egy, a mérlegképes végzettségre vonatkozó kérdést, mely az alábbi eredményt hozta:

A mérlegképes könyvelői végzettség...	Fő	%
népszerű, szívesen választják a pályaválasztás előtt állók	132	46,2%
nem feltétlenül szükséges egy számviteli területen dolgozó számára.	65	22,7%
nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel.	125	43,7%
kiváltható több éves szakmai tapasztalattal.	92	32,2%
olyan képesítés, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.	121	42,3%

10.táblázat: A pénzügy-számvitel szakos hallgatók véleménye a mérlegképes végzettségről. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

122 fő volt, aki mindkét kérdés során népszerűnek ítélte meg a végzettséget. Érdekesség, hogy az első, erre vonatkozó kérdés során 191-en jelölték ezt a lehetőséget – ennek okát abban keresném, hogy akik a másik kérdés során nem jelölték ezt be, nem értenek egyet azzal, hogy szívesen választják ezt a pályaválasztás előtt állók. Kiemelendő azok aránya, akik úgy gondolják, hogy nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel, ami azért is érdekes, mivel a jelenleg hatályos szabályozás szerint a pénzügy-számvitel szakos alapidplomával a hallgatók- egy modul kivételével – felmentést kapnak a mérlegképes könyvelői képzés vizsgamoduljai alól. Ez felveti az új mérlegképes könyvelői végzettség programkövetelményének, valamint a pénzügy-számvitel alapképzési tantervek tartalmi összehangolásának problematikáját, de ez nem képezi jelen kutatás tárgyát. Szintén figyelemre méltó, hogy a kitöltők 42,3%-a ajánlaná is a jövő nemzedékének, ami egybe is cseng azzal, amelyet a képesítés megszerzésének indoklásaként adott válaszul a többség: munkaerőpiacon kimondottan előnyösnek tartják, tehát érdemes megszerezni.

A gazdálkodási és menedzsment szakosok esetében legtöbben azt jelölték meg, hogy nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel (53%). Szintén sokan, 52,1% ajánlaná a képesítést a jövő nemzedékének. Ez egybevág a pénzügy-számvitelek véleményével és megerősíti a fentiekben felvetett problematikát, és összezseng azzal, amit indoklásként írtak a hallgatók a képesítés megszerzése kapcsán: a munkaerőpiaci előnyt.

Az oktatók a felsorolt jellemzők közül ugyanazokat emelték ki, mint a hallgatók: 66,7%-uk szintén nem tartja egyenrangúnak a képzés által nyújtott ismereteket a közgazdász képzésével, 54%-uk pedig ajánlaná azt a jövő nemzedékének. 38,1% gondolja népszerűnek, amit szívesen választanak a pályaválasztás előtt állók. Ez csak megerősíti azon felvetéseket, melyeket a hallgatói eredmények kapcsán leírtam.

Érdekes összevetni a jelenleg számviteles és nem számviteles érdeklődésű hallgatók, illetve oktatók véleményét és megvizsgálni, van-e közöttük eltérés. A hallgatók esetében a számvitelesek közé számoltam azokat, akik mindkét irány felé nyitottak, valamint a gazdálkodási és menedzsment szakosokat. Az alábbi eredményt kaptam:

	A mérlegképes végzettség...								
	Népszerű	Időtálló	Korszerű	Piacképes	Népszerű/közkedvelt, szívesen választják	Nem tartják feltétlenül szükségesnek	Nem egyenrangú a közgazdász képzéssel	Kiváltható szakmai tapasztalattal	Ajánlana a jövő nemzedékének
Számviteles érdeklődésű hallgatók	130	146	138	187	91	37	79	57	98
Nem számviteles érdeklődésű hallgatók	127	168	131	196	87	45	108	58	84
Számvitelt tanító oktatók	14	12	11	18	12	4	12	1	15
Nem számviteli területen tanító oktatók	17	24	23	43	10	8	29	6	19

11. táblázat: A mérlegképes végzettség megítélése érdeklődési / oktatási terület szerint. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

E táblázat segítségével azt vizsgáltam, van-e eltérés a mérlegképes könyvelői képesítés megítélése tekintetében a számviteles érdeklődésű hallgatók és a nem számviteles érdeklődésű hallgatók, valamint a számviteli területen tanítók, és a nem számviteli területen tanítók között. A számviteles hallgatók közé soroltam azokat, akik jelenleg a számviteli terület iránt érdeklődnek, illetve arra is nyitottak, a nem számvitelesek közé a jelenleg pénzügyes érdeklődésű és a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók kerültek. A hallgatói összlétszám $286+17 = 403$ fő volt, közülük 194 számviteles/ arra is nyitott érdeklődésű, 209 nem számviteles hallgató volt. Oktatók közül a 63 főből 19-en oktatnak számviteli területen, a többiek más területen tevékenykednek.

Hallgatókat tekintve a végzettséget arányaiban mindkét terület (számviteles – nem számviteles) ugyanolyan arányban tartja népszerűnek, időtállónak, korszerűnek és piacképesnek, főleg utóbbi aránya rendkívül magas: a számvitelesek 96,39%-a, a nem számvitelesek 93,78%-a tartja piacképesnek. Árnyalja a képet, hogy bár a különböző területek iránt érdeklődő hallgatók arányaiban egyformán népszerűnek tartják a mérlegképes végzettséget, de jóval kevesebben gondolják, hogy szívesen is választják a pályaválasztás előtt állók és jóval kevesebben ajánlanák azt a jövő nemzedékének. Ugyanolyan arányban jelölte a két csoport azt, hogy nem egyenrangú a közgazdász képzés során megszerzett ismeretekkel, és azt, hogy kiváltható több éves szakmai tapasztalattal. A számokból az látszik, hogy a téren, hogy szükséges-e a képesítés,

és egyenrangú-e a közgazdász képzéssel, egyetértés van a két csoport között, tehát a hallgatók zöme szükségesnek gondolja és egyenrangúnak gondolja a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel - érdeklődési területtől függetlenül.

Az oktatók terén egyetértés született a számvitelesek- nem számvitelesek között abban, hogy ez egy piacképes végzettség: 94,74% - 97,73% -os arányok születtek. Abban is egyetérteni látszik a két csoport, hogy a végzettségre igenis szüksége van egy számviteli területen dolgozónak, s a végzettség nem váltható ki több éves szakmai tapasztalattal. Korszerűség tekintetében is arányaiban kb. megegyezett a két tábor véleménye, 50-60% közötti arányban gondolják korszerűnek a végzettséget. Ugyanakkor beszédesek az eltérések: a számviteles oktatók időtállóbbnak és népszerűbbnek tartják, mint a nem számviteles oktatók, és arányaiban jóval többen ajánlanák a jövő nemzedékének is.

A számvitelt oktatókat arról is megkérdeztem, hogy mit gondolnak, jó ötlet volt-e átalakítani a mérlegképes képzést. Többen kiemelték, hogy szükségesnek tartanák, hogy egy hallgató már rendelkezzen alapokkal a képzés elkezdésekor, volt aki számviteli alapok nélkül nem engedné elkezdni a képzést. Volt, aki szerint jó ötlet volt átalakítani a képzést az óraszámok megemlése miatt, ami mélyebb tudást tesz lehetővé, míg más úgy gondolta, hogy a változtatás szükséges volt, mert korszerűsítésre szorult a képzés, ami nem sikerült, mert nem volt megfelelően előkészítve. Az egyetértők közül volt, aki azt írta, hogy nem szolgálta a szakmaiságot a változtatás, míg más úgy gondolja, hogy az újítás új szint visz a képzésbe. Voltak, akik úgy érzik, nem rendelkezik elegendő információval az új képzési rendszerről, közülük volt olyan, aki úgy gondolta, az új vizsgák után már tudna véleményt alkotni. Volt egy olyan vélemény is, mely szerint a BSc végzettségnek ki kellene váltania a mérlegképest. Tehát nem született egyértelmű konszenzus annak tekintetében, hogy jó döntés volt-e a reform; valószínűleg pár év múlva, figyelembe véve mind a hallgatók, mind az oktatók, mind a munkáltatók visszajelzéseit, pontosabb képet kaphatunk arról, vajon jó döntés volt-e változtatni a képzésen.

Konklúzióként elmondható, hogy a mérlegképes végzettség megítélését tekintve egy mind a hallgatók, mind az oktatók által szükségesnek és piacképesnek tartott végzettségről beszélünk, mely nem váltható ki több éves szakmai tapasztalattal. Ugyanakkor a hallgatók több, mint fele gondolja úgy, hogy egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel, míg az oktatók esetében pont fordítva, 65,08% gondolja azt, hogy a közgazdász végzettség és a mérlegképes végzettség nem fedik le egymást. Tehát mérlegképes képzésre szükség van, de hogy a jelenlegi rendszer mennyiben felel meg a modern kor elvárásainak, mennyire képes a

hallgatók számára a munkaerőpiacon jól használható szakmai ismereteket nyújtani és a szükséges kompetenciákat fejleszteni, az a jövő zenéje.

3. Milyen jelen-és jövőképpel rendelkeznek a gazdasági felsőoktatásban oktatók? Hogy látják a számviteloktatás jövőjét?

Az oktatók jelen-és jövőképeinek feltérképezésekor egyrészt rákérdeztem a pályaválasztási motivációjukra, melyről már az első kérdés során részletesen írtam. Az utánuk következő két kérdéssel szerettem volna felmérni azt, hogy mi a véleményük az oktatói munkáról, illetve a jövőképüket és hogy hogy érzik magukat a pályán.

Az oktatói munkáról az alábbi vélemények születtek:

Az oktatói munka...	Fő	%
...érdekes és sokoldalú.	54	85,71%
...kihívásokkal teli.	46	73,02%
...erkölcsileg és társadalmilag megbecsült.	17	26,98%
...biztos megélhetést nyújt számomra.	15	23,81%
...olyan munka, amely már nem tartogat kihívásokat számomra.	1	1,59%
...olyan munka, amelyet élvezek.	48	76,19%
...olyan munka, amely sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve.	12	19,05%
...számomra nem munka, hanem hivatás.	29	46,03%
...nem biztosít stabil anyagi hátteret számomra.	10	15,87%
...olyan munka, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.	16	25,40%

12.táblázat: A gazdasági felsőoktatásban oktatók oktatói munkáról alkotott véleménye. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A legtöbben érdekesnek és sokoldalúnak találják a munkájukat, közülük 43-an élvezik is – tehát az oktatók 2/3-a szeret is tanítani-, e 43 főből pedig 23-an a hivatásuknak is tekintik, ami valamivel több, mint a kitöltők egyharmada. E tekintetben optimisták lehetünk a jövőt illetően. Azonban közülük mindössze 7 fő érzi úgy, hogy erkölcsileg és társadalmilag is megbecsülik a munkáját. Ez a szám elkészerítően alacsony, 5 fő pedig kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincsenek megbecsülve. Ők tehát kvázi hivatástudatból vannak a pályán. Nem véletlen, hogy a kitöltők kevesebb, mint 1/3-a ajánlaná az oktatói munkát a jövő

nemzedékének. Ők viszont jórészt érdekesnek, sokoldalúnak találják és élvezik is a munkájukat (13 fő). S hogy mi lehet az oka annak, hogy kevesen ajánlják az oktatói munkát a jövő nemzedékének? Azok közül, akik nem jelölték be az állítást, 9 fő érzi úgy, hogy a munkája nem biztosít stabil anyagi háttérrel számára, 10 fő pedig úgy érzi, sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve a munkája, 31 fő pedig érdekes, sokoldalú és kihívásokkal teli munkának tartja – tehát az ok inkább abban keresendő, hogy az oktatói munkához sokoldalú, a kihívásokkal megbirkózni képes személyiségre van szükség – tehát rugalmasnak s egyszersmind teherbírónak is kell lennie annak, aki az oktatói pályára kíván lépni, e személyiségjegyekkel pedig nem mindenki rendelkezik. Tehát oktatói utánpótlás tekintetében már közel sem tekinthetünk bizakodóan a jövő felé. Ennek a képnek az árnyalására szolgált egy másik kérdés, amely mind a jelen-és jövőképre vonatkozott. Erre az alábbi válaszokat adták a megkérdezett oktatók:

Válaszok	Fő	%
A COVID-19 világjárvány okozta változások miatt jelentős többletterhet hárult az oktatókra.	29	46,03%
A COVID-19 világjárvány miatt új eszközök alkalmazását kellett elsajátítanom a tanításhoz.	53	84,13%
A COVID-19 világjárvány előtt szívesebben tanítottam.	10	15,87%
A munkahelyemen adottak a feltételek a munkám megfelelő színvonalon való ellátásához.	49	77,78%
A közalkalmazotti státusz kedvezőbb volt számomra, mint a jelenlegi státuszom.	9	14,29%
Jól érzem magam az oktatói pályán, szeretek tanítani.	47	74,60%
Úgy gondolom, 5-10 év múlva is az oktatói pályán leszek.	37	58,73%
Ha pályaválasztás előtt állnék, ismét az oktatói pályát választanám.	26	41,27%
A jövőben szívesen tanítanék számvetelt.	11	17,46%

13.táblázat: A gazdasági felsőoktatásban oktatók jelen-és jövőképe. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Az oktatók kiugróan nagy hányada gondolja úgy, hogy a COVID-19 világjárvány következményei miatt új eszközök alkalmazását kellett elsajátítania az oktatáshoz. E tény nem

meglepő, hiszen a pandémia miatt az intézmények online oktatásra és vizsgáztatásra álltak át – mind az oktatóknak, mind a hallgatóknak új, online elektronikus felületek mindennapi használatát, kezelését és a használatához szükséges eszközök használatát kellett elsajátítaniuk az oktatás során. Mind az oktatás, mind a számonkérés, mind a kommunikáció elektronikus csatornákon, felületeken keresztül zajlott, amelyekhez az oktatásban résztvevőknek adaptálódniuk kellett. Bizonyos felületek, csatornák használata pedig megmaradt a mai napig, holott az oktatás már személyes jelenléttel zajlik idehaza, így viszont az új eszközök, felületek, technikák használatát tartósan be kellett építeni mind az oktatóknak, mind a hallgatóknak az oktatás során. Érthető módon ezek az oktatóktól újfajta módszertani megközelítéseket is igényeltek, ami nem lehetett könnyű. Jól példázza ezt, hogy 53-ból 24 fő ezt többletteherként élte meg. Közülük 4-en szívesebben tanítottak a pandémia előtti időszakban, mint most, 21 fő viszont jól érzi magát a pályán és szeret tanítani a megváltozott körülmények között is, tehát sikeresen adaptálódtak a változásokhoz.

A kitöltők közül 39-en, 61,90% jelölte azt, hogy megfelelőnek érzi a feltételeket a munkavégzéshez és jól is érzi magát a pályán, szeret tanítani, tehát e két tényező között valószínűleg van összefüggés. A 47 főből, akik jól érzik magukat a pályán és szeretnek tanítani, 31 fő (65,96%-uk) 5-10 év múlva is a pályán képzelel el magát, és e 31 főből 21 – tehát az összes megkérdezett 1/3-a ha pályaválasztás előtt állna, ismét az oktatói munkát választaná, azaz nem bánta meg, hogy az oktatói pályára lépett. Ha ezeket összevetjük az oktatói munka megítélését célzó kérdésre adott válaszokkal, azt kapjuk, hogy 28 fő, tehát közel az oktatók fele érdekesnek és sokoldalúnak találja, valamint élvezi a munkáját, egyúttal jól is érzi magát a pályán, szívesen tanít, sőt a következő 5-10 évet is oktatói pályán képzelel el. Közülük 9 számviteles oktató, ami a megkérdezett számviteles oktatóknak közel a felét jelenti, azaz némi bizakodásra azért van okunk a számviteloktatás jövőjét illetően is. Hiszen egy olyan oktató, aki élvezi és szívesen végzi a munkáját, és a pályán szeretne maradni, tehát elhivatott is, nagyobb valószínűséggel magasabb színvonalon oktat, ami a képzés szakmai tartalmát tekintve is jó hír a jövőre nézve.

A számviteloktatás jövőjét tekintve is megkérdeztem az oktatókat, mit gondolnak, és az alábbi válaszokat adták:

A számvitel oktatás a jövőben...	Fő	%
...jobban fókuszál majd a valós munkáltatói igények kielégítésére.	29	46,03%
...is kötelező lesz a közgazdász hallgatóknak.	48	76,19%
...gyakorlatorientáltabbá válik.	36	57,14%
...csak tanfolyami keretek között fog történni.	1	1,59%
...jobban fókuszál majd a hallgatói igényekre.	9	14,29%
...kizárólag online valósul meg.	0	0,00%
...új eszközök alkalmazásával színesebbé, könnyebbé tehető.	40	63,49%
...kizárólag az IFRS rendszerére fog fókuszálni.	4	6,35%

14.táblázat: A gazdasági felsőoktatásban oktatók véleményének megoszlása a számvitel oktatás jövőjéről. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezett oktatók kiugróan nagy része gondolja úgy, hogy a közgazdász hallgatóknak a jövőben is kötelező lesz számvitelt tanulni. A számviteles oktatók közül 14-en, azaz az ezen a területen oktatók 73,68%-a gondolja így, a nem számviteleseknél ez az arány 77,27%. Tehát oktatási területtől függetlenül, az oktatók tisztában vannak a számviteli terület jelentőségével és úgy gondolják, hogy aki közgazdász lesz, annak rendelkeznie kell számvitel ismeretekkel. Tekintve, hogy a számvitel a vállalkozások „gerince”, ezek az arányok egyáltalán nem meglepőek. A kitöltők többsége gondolta úgy, hogy a jövőben új eszközökkel színesebbé, könnyebbé válhat a számvitel oktatása. Az összes számviteli területen oktató kitöltő közül 73,68% gondolja így, tehát van igény a módszertani megújulásra, és valószínűleg szükség is van rá. A nem számviteleseknél ez az arány 59,09%. Az aránybeli eltérést a két terület között egyrészt az okozza, hogy azok a számviteles oktatók, akik így gondolják, 52,63%-uk több, mint 10 éve a pályán van, míg a nem számvitelesek között az ezt gondoló oktatóknak csupán 38,64%-a az, aki 10 évnél régebb óta van a pályán – tehát szerepe van egyrészt a szakmai tapasztalatnak, másrészt a számviteli területen oktatóknak valószínűleg nagyobb rálátásuk van erre a kérdésre. Ugyancsak a kitöltők több, mint fele gondolja úgy, hogy a számvitel oktatás a jövőben gyakorlatorientáltabb lesz, ami azért is érdekes, mert mind a pénzügy-számvitel FOKSZ, mind az alapképzés gyakorlatorientált képzés (60-70% a gyakorlat aránya). A kitöltő számviteles oktatók többsége, 11 fő gondolja úgy, hogy ez nem elegendő (ideértendő a

mérlegképes képzés is), és van még min javítani, a kitöltő nem számviteles oktatóknál 25 fő gondolja így, az arányok mindkét területen tükrözik az összesített arányt, tehát e téren konszenzus van a két csoport között. Meglepő, hogy 50% alatt maradt azok aránya, akik azt gondolják, hogy a számvitel oktatás a jövőben jobban fókuszál majd a munkáltatói igényekre. Akik nem jelölték ezt az állítást – 34 fő – közülük 14-en mégis úgy gondolják, hogy az oktatás a jövőben gyakorlatorientáltabbá válik, 12-en pedig emellett azt is, hogy a közgazdász hallgatók számára a jövőben is kötelező lesz a számvitel oktatás. Ez felveti bennem azt a kérdést, hogy ezek szerint a közgazdász hallgatók oktatásában a számvitel oktatásnak gyakorlatorientáltabbnak kell lennie – de, akkor kinek az igényeire fókuszáljon, milyen igények mentén kerüljenek kialakításra a képzések tantervei? Természetesen az is állhat emögött, hogy az oktatók úgy gondolják, a mostani képzés megfelelően kielégíti a munkáltatói igényeket, ebből a szempontból nincs szükség változtatásra – szabad válaszos részben kaptam egyébként erre vonatkozóan olyan visszajelzést, hogy az illető például azért nem jelölte a gyakorlatorientáltságot, mert már most is annak gondolja az oktatást, és nagyon nem mindegy a mögöttes tartalom sem. Mindenesetre ennek a területnek a mélyebb feltárására további kutatásokra van szükség.

Még egy dologra ki kell térjek: nagyon kevesen jelölték azt a lehetőséget, hogy az oktatás a jövőben kizárólag az IFRS-re fog fókuszálni, és senki nem gondolta úgy a kitöltők közül, hogy kizárólag online térben fog megvalósulni. Ez utóbbi arra enged következtetni, hogy mind a számviteles, mind a nem számviteles kitöltők tisztában vannak a digitális számviteloktatás nehézségeivel, ezért nem tartják valószínűnek, hogy áttevődne az online térbe. Az IFRS tekintetében csak egy számviteles kitöltő gondolta úgy, hogy kizárólag ezen lesz a fókusz a jövőben, azaz elmondható, hogy a döntő többség oktatási területtől függetlenül nem tartja valószínűnek, hogy idehaza bekövetkezne a teljes IFRS-re való átállás.

4. A gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók szerint mi fogja jellemezni a jövő számviteli szakemberét?

A jövő számvitele szakembere tekintetében több szempontból vizsgáltam a kérdést. Egyrészt a hallgatóknál felmértem, hogy hogy vélekednek a számviteli szakemberek munkájáról. Amit viszont hallgatóktól és oktatóktól is megkérdeztem, az az, hogy a jövő számviteli szakembere:

- milyen képességekkel, készségekkel rendelkezik;
- hány év gyakorlattal kell rendelkeznie az önálló számviteli tevékenység végzéséhez;

- milyen végzettséggel kell rendelkezzen.

A számviteli szakemberek munkáját illetően a hallgatók az alábbi válaszokat adták:

Válaszok	Pénzügy- számvitel szakos hallgatók (fő)	%	Gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók (fő)	%
Változatos és sokoldalú munka.	100	34,97%	26	22,22%
Erkölcseileg és társadalmilag is megbecsült munka.	133	46,50%	69	58,97%
Olyan munka, amely nem nyújt biztos megélhetést.	37	12,94%	3	2,56%
A munka során lehetőség van jó kapcsolat kialakítására az ügyfelekkel	140	48,95%	65	55,56%
A digitalizáció következtében egyre nehezebb lesz elhelyezkedni ezen a területen.	73	25,52%	33	28,21%
Folyamatos fejlődést igényel emberileg és szakmailag egyaránt.	259	90,56%	95	81,20%
Olyan munka, amely sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve.	26	9,09%	7	5,98%
Olyan munka, amely biztos megélhetést nyújt.	182	63,64%	84	71,79%
Olyan munka, amely nem tartogat új kihívásokat a benne dolgozók számára.	25	8,74%	14	11,97%
Van, aki nem saját elhatározásból lépett erre a pályára.	75	26,22%	35	29,91%

15. táblázat: A pénzügy-számvitel szakos és gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók vélekedése a számviteli szakemberek munkájáról. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A jövő számviteli szakemberét illetően így vélekedtek a hallgatók és az oktatók:

A jövő számviteli szakemberének jellemzői	Pénzügy-számvitel szakos hallgatók (fő)	%	Gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók (fő)	%	Oktatók	%
analitikus gondolkodó	249	87,06%	106	90,60%	55	87,30%
rugalmas	246	86,01%	71	60,68%	49	77,78%
kreatív	171	59,79%	45	38,46%	35	55,56%
naprakész	284	99,30%	112	95,73%	59	93,65%
empatikus	134	46,85%	39	33,33%	22	34,92%
precíz	284	99,30%	115	98,29%	58	92,06%
alkalmazott	151	52,80%	75	64,10%	20	31,75%
tanácsadó	231	80,77%	98	83,76%	49	77,78%
informatikus	120	41,96%	55	47,01%	22	34,92%
ügyfél központú	196	68,53%	87	74,36%	51	80,95%
monotonitás tűrő	247	86,36%	109	93,16%	39	61,90%
csapatjátékos	169	59,09%	36	30,77%	32	50,79%
nyitott	240	83,92%	70	59,83%	47	74,60%
önálló vállalkozó	184	64,34%	83	70,94%	32	50,79%
A jövő számviteli szakemberének végzettsége						
pénzügyi-számviteli ügyintéző	151	52,80%	78	66,67%	18	28,57%
mérlegképes könyvelő	245	85,66%	108	92,31%	53	84,13%
okleveles könyvvizsgáló	89	31,12%	42	35,90%	21	33,33%
adótanácsadó	96	33,57%	26	22,22%	28	44,44%
érettségi	106	37,06%	54	46,15%	9	14,29%
BSc fokozat (alap)	228	79,72%	91	77,78%	33	52,38%
MSc fokozat (mester)	83	29,02%	49	41,88%	24	38,10%
PhD fokozat (doktori)	15	5,24%	7	5,98%	1	1,59%
egyéb	10	3,50%	1	0,85%		
Önálló számviteli tevékenységhez szükséges gyakorlat						
3 évnél kevesebb	29	10,14%	10	8,55%	5	7,94%
3-5 év	209	73,08%	90	76,92%	52	82,54%
6-10 év	45	15,73%	16	13,68%	6	9,52%
10 évnél több	3	1,05%	1	0,85%	0	0,00%

16. táblázat: A jövő számviteli szakemberének jellemzői a gazdasági felsőoktatásban oktatók és a hallgatók szerint. Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Fontosnak tartom e két táblázatot együttesen értékelni. Azon kiugróan magas értékeket, amelyek tekintetében legalább két csoportban arányokat tekintve egyetértés volt a kitöltők között, sárga színnel emeltem ki.

Ez alapján elmondható, hogy a jövő számviteli szakemberét illetően egyetértés mutatkozott az oktatók és a hallgatók között abban, hogy a jövő számviteli szakemberének 3-5 év gyakorlatra

van szüksége az önálló számviteli tevékenység végzéséhez, és számára a két legfontosabb végzettség a mérlegképes könyvelői végzettség, illetve a BSc fokozat. Utóbbit a hallgatók tartották fontosabbnak, arányokat tekintve nagyjából egyforma volt az erre voksolók száma a 2 csoportban. Az eltérést talán az okozhatta, hogy az oktatók közül már többen ítélték fontosabbnak az adótanácsadói végzettséget, mint a hallgatók. A mérlegképes könyvelői végzettséget viszont az elsőprő többség gondolta nélkülözhetetlennek egy számviteli szakember számára. Ez alátámasztja a mérlegképes végzettség megítélésére kapott válaszok nyomán kirajzolódó képet: a mérlegképes egy szükséges és fontos végzettség egy számviteli területen dolgozó számára, és a jövőben is az lesz.

S hogy mi lesz még jellemző a jövő számviteli szakemberére? A naprakészséget, a precizitást és az analitikus gondolkodás képességét az elsőprő többség gondolta fontosnak mindegyik csoportban, arányokat tekintve egyetértés volt a többség között abban is, hogy a tanácsadó tevékenység kiemelt szerepet fog kapni a jövőben egy számviteli szakember munkája során. Ez megerősíti az előző, 2020-as kutatás során kapott eredményt, miszerint a jövő egyértelműen a tanácsadásé, és alátámasztja a jelen kutatás szekunder kutatási eredményeit: a jövő számviteli szakemberének szükséges lesz az a képesség, hogy komplexen átlássa a gazdasági, üzleti folyamatokat és elemezni, értelmezni is tudja azokat. Szintén a szekunder kutatást támasztja alá, hogy oktatók és hallgatók egyaránt fontosnak értékelték a rugalmasságot, mint tulajdonságot. Hiszen a folyton változó környezethez való alkalmazkodás - jogszabályok, technológia, társadalom stb.- szükséges, hogy a változásokra minél gyorsabban, hatékonyabban tudjunk reagálni. Ezt támasztja alá, hogy a hallgatók többsége egyetértett abban, hogy a számviteli szakember munkája folyamatos fejlődést igényel emberileg és szakmailag egyaránt. Ha megnézzük, a jövő számviteli szakembere számára mind a hallgatók, mind az oktatók nagyobb része úgy gondolta, hogy fontos az ügyfélközpontú gondolkodás. Ennek tükrében nem meglepő, hogy a már fent említett tulajdonságok mellett a nyitottságot is szükséges tulajdonságnak tartotta mindhárom megkérdezett csoport többsége. A tanácsadói tevékenység ugyanis emberekkel való foglalkozást jelent, s ezek mind megkövetelik ezen képességeket. Ugyanakkor meglepett, hogy ennek ellenére mind az oktatók, mind a hallgatók kisebb hányada tartotta csak fontosnak az empátiát, pedig aki számviteli szakemberként tanácsadással – azaz emberekkel – fog foglalkozni, azok számára azt gondolom, szükséges és fontos képesség lenne, az ügyfelek igényeihez való alkalmazkodás ugyanis nem kizárólag az általuk elvárt szolgáltatás megfelelő szakmai színvonalon történő teljesítését jelenti, hanem fontos annak kontextusa is. Mindezek alapján azt gondolom, hogy oktatás szempontjából a gazdasági ismereteken túl

fontos lesz a társas kompetenciák, a kommunikációs készség, a beszéd-és íráskészség fejlesztése a hallgatóknál. Meglepett az is, hogy a csapatjátékos attitűdöt a pénzügy-számviteles hallgatók érezték fontosabbnak, az ő véleményük viszont tükrözi az előző, 2020-as, hazai számviteli szakemberek között végzett kutatás során tapasztaltakat: a jövőben – mivel komplex üzleti folyamatok, adott esetben több terület átlátására lesz szükség – így várható a számviteli szolgáltató cégek egymással való kooperációja, illetve bővülése, amely különböző területeken jártas szakemberek együttműködését teszi majd szükségessé. A többi területtel való együttműködés képességének szükségességét csak megerősíteni tudom: egy nagyvállalat könyvelésén töltöttem több, mint másfél évet, és a mindennapi munka során bizony szükség volt a vállalat hatékony és gördülékeny működtetéséhez a számviteli terület és a többi terület – termelés-tervezés, beszerzés, logisztika, HR osztály stb. – hatékony együttműködésére. Ehhez viszont nélkülözhetetlen a csapatjátékos attitűd. A szekunder kutatásban kiemelésre is került, hogy e területen a diplomás számviteli szakemberek kifejezetten jól teljesítenek – e képesség, készség fejlesztése, erősítése a továbbiakban is fontos szerepet kell kapjon az oktatás során.

Tevékenységi formát tekintve mind a hallgatók, mind az oktatók többsége önálló vállalkozóként képzei el a jövő számviteli szakemberét. Ez egybecseng a 2020-as, hazai számviteli szakemberek körében folytatott kérdőíves lekérdezésem eredményével, mely azt mutatta, hogy a megkérdezettek 69,6%-a gondolta ugyanezt. Ugyanakkor kicsit értetlenül állok az előtt a tény előtt, hogy ezzel együtt mégis a megkérdezett hallgatók több, mint fele gondolja úgy, hogy a jövő szakembere alkalmazottként fog tevékenykedni. Hogy mi állhat emögött az ellentmondás mögött, annak feltárására további kutatások szükségesek. Az oktatók véleményei között e tekintetben nem volt ellentmondás.

Ami számomra még meglepő volt, hogy a megkérdezett 3 csoport közül mindháromban 50% alatt maradt azok aránya, akik az informatikai ismereteket fontosnak tartották a jövő számviteli szakembere számára. Ez ellentmond annak, ami a szekunder kutatásban körvonalazódott: a számviteli dolgozók egyben „digitális munkavállalók” is, hiszen a digitalizáció számviteli területen történő térhódítása, a technikai fejlődés szükségessé tette a digitális kompetenciák meglétét és azok alkalmazni tudását. Azt gondolom, hogy e kompetencia fejlesztése a jövőben kiemelten fontos lesz a hallgatók számára, valamint az is, hogy ismereteket szerezzenek ennek szükségességéről is.

Ellentmondásosnak tartom azt, hogy a megkérdezett csoportokban a többség a monotonitástűrést is kiemelte, mint a jövő számviteli szakemberének jellemzőjét. Ez egybecseng azzal is, hogy a számviteli szakemberek munkáját jelenleg nem tartják

változatosnak és sokoldalúnak. Holott ezzel egyidejűleg sokan jelölték be a tanácsadást, mint jövőbeli tevékenységet, ami emberekkel való foglalkozást is jelent, tehát egyáltalán nem mondható monotonnak, hiszen nem korlátozódik kizárólag a számokkal való munkára.

Fontosnak tartom beszélni arról, hogy a kapott eredmények alapján a hallgatók úgy vélik, a számviteli területen történő munkavégzés biztos megélhetést tud nyújtani egy benne dolgozónak. Ez alátámasztja a pályaválasztási motivációk felmérése során kapott eredményeket: a pénzügy-számviteles hallgatók közel 60%-a bevallásuk szerint emiatt jelentkezett a szakra, de azt is, hogy nem véletlen, hogy a gazdálkodási és menedzsment szakosok közül ennyien szeretnék megszerezni a mérlegképes végzettséget, illetve, hogy 36,8%-uk szívesen választaná a pénzügy-számvitel szakot, ha ismét pályaválasztás előtt állna; de összefüggést mutathat azzal is, hogy a két hallgatói csoport döntő többsége piacképes végzettségnek tartja a mérlegképeket, mint számviteli szakképzettséget. Elmondható tehát, hogy a számviteli terület ebből a szempontból kifejezetten vonzó lehet egy hallgató számára.

Számtalan dologra kitérhetnék még, amire a helyszűke miatt nincs lehetőség, ám egy dolgot még mindenképpen fontosnak tartanék megvizsgálni, mégpedig azt, hogy a megkérdezett hallgatói csoportokban miért gondolja úgy a pénzügy-számvitelesek negyede, illetve a gazdálkodási és menedzsment szakosok közel harmada, hogy aki számviteli területen dolgozik, az nem saját elhatározásából lépett erre a pályára. Ez azért is érdekes, mert 2020-ban, a hazai számviteli szakemberek pályaválasztási motivációinak feltárása során kiderült, hogy a többségük a szakma iránti érdeklődésből és a jobb elhelyezkedési lehetőség reményében választotta ezt a területet. Ha megnézzük a jelenlegi pénzügy-számviteles hallgatók pályaválasztási motivációit, azt látjuk, hogy náluk is a felsorolt indokok a dominánsak a jó kereseti lehetőség mellett. Ugyanakkor mindkét kérdőíves lekérdezés során kiderült, hogy a barátok/ismerősök/ család befolyása elenyésző. Akkor vajon miért érezhetik úgy ezek a hallgatók, hogy a számviteli terület egyfajta kényszerpálya? A jövőben ez is egy izgalmas kutatási terület lehet, mellyel érdemes lehet foglalkozni.

Konklúzióként elmondható, hogy főbb vonalakban az oktatók és a hallgatók között egyetértés volt a jövő számviteli szakemberének jellemzői tekintetében, azonban az eltérések és ellentmondások okainak feltárására további kutatásra és az összefüggések mélyebb vizsgálatára van szükség, melyre hely-és időszűke miatt e dolgozatban nincs lehetőség, de bőséges kutatási témát szolgáltat majd a jövőben.

Következtetések

Az előbbiekben ismertetett kutatási eredmények alapján több gondolat is megfogalmazódott bennem. Véleményem szerint a jövő nagy kihívása egyrészt az, hogy a képzések során sikerül-e azon kompetenciákat fejleszteni, különösen a mérlegképes képzés tekintetében, amelyek alkalmassá teszik a jövő számviteli szakembereit az üzleti folyamatok komplexebb átlátására, elemzésére. 2020-ban kezdődött kutatásom első fázisában – mely a hazai számviteli szakemberek szakmáról alkotott véleményét mérte fel -, az igazolódott, hogy a jövő számviteli szakemberének munkája egyre inkább a tanácsadás felé fog eltolódni. A jövő kérdése, hogy az „új” mérlegképes képzés mennyire tudja majd erre felkészíteni a hallgatókat – erre pár év múlva fogunk választ kapni, és fontosak lesznek ebből a szempontból nem csak a számviteli szakemberek önreflexiói, hanem a munkáltatók visszajelzései is. Diplomások tekintetében fontos kihívásnak látom az alap-és mesterképzéses tantervek folyamatos aktualizálását, hogy azok továbbra is lépést tudjanak tartani a gazdasági-társadalmi környezetben zajló, illetve a digitalizáció térhódításával járó változásokkal. Ehhez azonban nélkülözhetetlen az oktató-nevelő munka letéteményesei, azaz az oktatók felkészítése is a jövő számviteli szakembereinek képzésére, biztosítva számukra a megfelelő szakmai és módszertani ismereteket és eszközöket tudásuk átadásához.

ÖSSZEFOGLALÁS

2020-ban indult kutatásom folytatásaként ezúttal a hallgatók és az őket tanító oktatók szemszögéből próbáltam képet kapni a számviteli szakma jelenéről és jövőjéről – reagálva a szakmában jelenleg is zajló változásokra, jelen lévő problémákra. Kutatási kérdéseimet témájukat tekintve 4 csoportban gyűjtöttem össze.

Dolgozatom 1. és 2. fejezetében ismertetésre került a kutatás keretrendszere és módszertana. A kutatási kérdések megválaszolása érdekében primer és szekunder kutatást végeztem. A 3-5. fejezetekben a szekunder kutatás során a témához kapcsolódó jogszabályok, előírások, nyilvántartások és szakirodalom feldolgozása történt meg. A 6. fejezet a primer kutatás eredményeit tartalmazza. A primer kutatás során 3 saját összeállítású, online felületen kitölthető kérdőívre kapott válaszok feldolgozását végeztem el.

Kutatásom eredményeként minden kutatási kérdésre tudtam választ adni. Azonban ezek a válaszok nem teljeskörűek. További, mélyebb összefüggések feltárásához, értelmezéséhez és az azokból levonható következtetések megfogalmazásához további kutatás szükségeltetik, melyre a dolgozat keretein belül nem kerülhetett sor.

A kutatás a jövőben folytatódik: a már meglévő eredmények összefüggéseinek feltárásán túl a kutatás kiterjesztését tervezem egyrészt a munkáltatói oldalra, másrészt a számviteli szakmán kívüli, azt támogató szektor(ok)ra, melynek segítségével még árnyaltabbá tehető a most felvázolt kép.

Az viszont elmondható, hogy a jelen kutatás eredményei és megállapításai hasznosak lehetnek mind a számviteli szakma, mind a jogszabályalkotók, mind a szakmával és szakmai oktatással kapcsolatos döntéshozók számára.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom:

Arnold, Christopher (2021): Small Firms Remain SME's Most Trusted Advisors Through the Pandemic. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/discussion/small-firms-remain-smes-most-trusted-advisors-through-pandemic> (Letöltés dátuma: 2021.06.23.)

Balázsiné Farkas Katalin-Kardos Barbara (2016): A KKV-szektor gyakorló számviteli szakembereinek a pályakezdő számvitelek kompetenciáira vonatkozó értékelése. Vezetéstudomány- Budapest Management Review, 47(12): pp. 46-60. - <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2578/1/VT2016n12p46.pdf> (Letöltés dátuma: 2021.06.25.)

Borbély-Pecze Tibor Bors (2021): "Felnőttképzés, felnőttkori tanulás, társadalom és munkapiac a 21. század elején." Új Munkaügyi Szemle: 2. évf. 3. szám - <https://www.metropolitan.hu/upload/38647aec79e50b2eb687ace9e2d4d61ab9e91b63.pdf> (Letöltés dátuma: 2022.03.23.)

Brewer, P. C. – Sorensen, J. E. – Stout, D. E. (2014): The future of accounting education: addressing the competency crisis. Strategic Finance, Aug. p. 29. - <https://sfmagazine.com/wp-content/uploads/sfarchive/2014/08/The-Future-of-Accounting-Education-Addressing-the-Competency-Crisis.pdf> (Letöltés dátuma: 2021. 06.25.)

Budai Eleonóra (2019): A számviteli rendszer az elmúlt 50 év tükrében, Limes VI; pp 105-116. <https://kmf.uz.ua/kiadvanyaink> (Letöltés dátuma: 2020. 12.01.)

Budai Eleonóra (2007): A számviteli rendszer helye és szerepe változó világunkban, Ph.D. disszertáció, Pécs, PTE KTK

Budai Eleonóra (2009): Párhuzamok 1949-től 2008-ig – A számvitel 60 éve, In: Ulbert József (szerkesztette): Az iskolateremtő – Tanulmánykötet Bélyácz Iván 60. születésnapja tiszteletére, PTE KTK, Pécs, pp. 45-63.

Budai Eleonóra – Denich Ervin (2021): Elvárások és várakozások – a számviteli digitalizáció tükröződése, In: Madarasiné Szirmai Andrea (szerkesztette): A versenyképesség jövője = Digitalizáció + Szakmai tudás a pénzügy és számvitel világában, Beyond Financial Reporting Konferencia – 2019. Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest, pp. 26-43.

Csóka Imola - Neszveda Gábor - Sebestyén Géza (2019): *Tudományos teljesítmény mérése a magyar felsőoktatás gazdasági képzéseiben*. KÖZGAZDASÁGI SZEMLE, 66 (7-8). pp. 751-770. - <http://doi.org/10.18414/KSZ.2019.7-8.751> (Letöltés dátuma: 2022.03.27.)

Dunbar, K. – Laing, G. – Wynder, M. (2016): A Content Analysis of Accounting Job Advertisements: skill requirements for graduates. The E-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching, 10.1 (2016), p. 58-72 - <https://eric.ed.gov/?id=EJ1167332> (Letöltés dátuma: 2021.06.23.)

Elmúlt évek statisztikái – Jelentkezők és felvettek száma képzési területenként. - https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statisztikak/elmult_evek/!ElmultEvek/index.php/elmult_evek_statisztikai/kepzesi-teruletenkent-idosorosan?filters%5Bsta_kpt_nev%5D=gazdas%C3%A1gtudom%C3%A1nyok (Hozzáférés dátuma: 2022. 03. 27.)

Elmúlt évek statisztikái – Ponthatárok, jelentkezők és felvettek száma szak(pár)onként. - https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statisztikak/elmult_evek/!ElmultEvek/index.php/elmult_evek_statisztikai/ponthatarok (Hozzáférés dátuma: 2022. 03. 27.)

Felnőttképzők nyilvántartási rendszere. Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszer - <https://far.nive.hu/publikus-adatok/felnottkepzoek-nyilvantartasa> (Hozzáférés dátuma: 2022. 03. 25.)

Felvi.hu Szakkereső - https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/!Szakkereso/index.php/szakkereso/index (Hozzáférés dátuma: 2022. 02.28.)

Gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR '08) - https://www.ksh.hu/teaoor_menu (Hozzáférés dátuma: 2022.03.25.)

Hegedűs Mihály-Cseh Balázs - Fábics István (2020): Accounting Aspects of Digitalization and Industry 4.0 in Hungary, Regional and Business Studies (12) 2: pp 1-15. <https://doi.org/10.33568/rbs.2508> (Letöltés dátuma: 2021. 06. 23.)

Janák Katalin - Hagymásy Tünde (2020): *A közoktatás jellemzői Magyarországon*. Statisztikai Szemle, 98 (6). pp. 599-618. <http://doi.org/10.20311/stat2020.6.hu0599> (Letöltés dátuma: 2022.03.15.)

KSH oktatási adatok 2019/2020.-

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html> (Letöltés dátuma: 2022. 03.22.)

KSH Oktatási adatok 2020/2021 -

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas2021e/index.html> (Letöltés dátuma: 2022. 03.22.)

Mikáczó Éva Ilona (2021): Szakmai oktatás–múltja, jelene és jövője–a számvitel oktatás tükrében = The past, present and future of professional education in the context of the accounting education. PhD. disszertáció, Budapesti Corvinus Egyetem, 2021
<http://phd.lib.uni-corvinus.hu/1107/> (Letöltés dátuma: 2022. 03. 15.)

Stomp Ágnes - Móré Marianna (2021): A szakképzés intézményirányítási rendszerének strukturális felépítése a Mintzberg-modell tükrében. *Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok - Gazdálkodás- és Szervezéstudományi folyóirat*, (2), pp.73-94.
<https://doi.org/10.33565/MKSV.2021.02.04> Letöltés dátuma: 2022.03.22.

Szakképzés információs rendszere. - <https://szir.nive.hu/publikus/intezmeny-listazo>
(Hozzáférés dátuma: 2022.03.21.)

Szakmajegyzék - https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1097
(Hozzáférés dátuma: 2022.04.08.)

Sztanó Imre (2015): A számvitel oktatás fél évszázada = Half Century of Accountancy Teaching. *Gazdaság és Társadalom* 2015.ksz. pp. 3-17.
http://real.mtak.hu/36356/1/GT_2015_00_01_Sztano.pdf (Letöltés dátuma: 2022. 03. 15.)

Jogszabályok:

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról . (Letöltés dátuma: 2022.03.15.)

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. (Letöltés dátuma: 2022.03.21.)

2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről (Letöltés dátuma: 2022.03.22.)

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. (Letöltés dátuma: 2022.03.27.)

Magyarország Alaptörvénye. (Letöltés dátuma: 2022.03.22.)

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. (Letöltés dátuma: 2022.03.22.)

Internetes források:

A Vállalkozási mérlegképes könyvelői szakképesítés programkövetelménye. <https://www.penta.hu/okj-szakkepzesek/merlegkepes-konyvelo-tanfolyam/> (Hozzáférés dátuma: 2022. 04. 08.)

OKJ helyett Szakmajegyzék – szeptembertől már a jegyzék alapszakmáit oktatják felnőttképzésben.
- https://eduline.hu/felnottkepzes/20200302_okj_szakkepzesi_jegyzes (Hozzáférés dátuma: 2022.04.08.)

A Penta Unió 2021-es éve számokban. - <https://www.penta.hu/penta-unio-zrt/> (Hozzáférés dátuma: 2022. 03. 27.)

A Perfekt számokban. - <https://www.perfekt.hu/cegismerteto> (Hozzáférés dátuma: 2022.03.27.)

Tájékoztató az okleveles könyvvizsgálói képzésre jelentkezők részére. - <https://mkvk.hu/informacio/hallgatoknak> (Hozzáférés dátuma: 2022. 04. 08.)

MELLÉKLETEK

A számviteli szakma jelene és jövője, a jövő számviteli szakembere - A hallgatói aspektus

Kedves Hallgatótársam!

Tavaly ősze indult kutatásom folytatásaként ezúttal a közgazdász hallgatók pályaválasztási motivációját, illetve azt vizsgálom, hogy mint leendő szakemberek, hogyan látják a számviteli szakma jelenét és jövőjét Magyarországon és hogy vélekednek a mérlegképes végzettségről.

Arra szeretnék kérni Téged, hogy amennyiben Pénzügy és számvitel szakon tanulsz, FOKSZ-os vagy BSo-s hallgató vagy, szívesen fogadjam a kérdőívem kitöltésére.

Nappalisk, levelezősök választ egyaránt szívesen fogadom.

A kérdőív teljesen anonim, a kapott eredményeket kizárólag kutatási célra használom fel. Köszönöm, hogy a kitöltéssel hozzájárulsz a kutatás és a TDK dolgozatom sikeréhez!

Köszönettel és üdvözzettel:

Bujtor Evelin, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának végzős, Pénzügy és számvitel alapszakos hallgatója

*Kötelező

KÉRDŐÍV

1. 1/1. Miért jelentkezted Pénzügy és számvitel szakra? (Egyszerre több választ is megjelölhetsz.) *

Válassza ki az összeget, amely érvényes.

- ☐ Úgy gondolom, a képzés megszerzésével könnyen el tudok majd helyezkedni.
☐ A családban más is dolgozik ezen a területen.
☐ Érdekel magam a szakma.
☐ A szakma erkölcsi és társadalmi megbecsültsége miatt.
☐ Úgy gondolom, ezzel a szakmával jól lehet keresni.
☐ Barátok/ismerősök javasolták.
☐ Tanárom / tanárain hatására.
☐ Úgy gondolom, hogy ezen a szakon jól hasznosítható tudást szerezhetek.

2. 1/2. Eredetileg is ezen a szakon kezdted a felsőfokú tanulmányaidat? *

Soronként csak egy ovalist jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem, másik szakról jelentkeztem át

3. 2/1. Melyik terület érdekel jobban? *

Soronként csak egy ovalist jelöljön be.

	Pénzügy	Számvitel	Mindkettő
A szakra jelentkezéskor:	☐	☐	☐
Jelenleg:	☐	☐	☐

4. 2/2. Melyik területen szeretnél/ tervezel elhelyezkedni? *

Soronként csak egy ovalist jelöljön be.

- ☐ Pénzügy
☐ Számvitel
☐ Mindkettő
☐ Egyik sem

5. 2/3. Amennyiben az előző kérdésre az "egyik sem" opciót választottad, kérlek, röviden indokold!

6. 3/1. Jelöld be, hogy mennyire értesz egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal! Minden sorban csak egy választ jelöld meg! A mérlegképes könyvelői végzettség... *

Soranként csak egy oválit jelölj be.

	Nem értek egyet	Egyetértek
népszerű	☐	☐
időtálló	☐	☐
korszerű	☐	☐
placképes	☐	☐

7. 3/2. Jelöld, hogy mely állításokkal értesz egyet! A mérlegképes végzettség... *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ népszerű, szívesen választják a pályaválasztás előtt állók.
☐ nem feltétlenül szükséges egy számviteli területen dolgozó számára.
☐ nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel.
☐ kiváltható több éves szakmai tapasztalattal.
☐ olyan képesítés, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.

8. 3/3. Szeretnéd-e megszerezni a mérlegképes könyvelői végzettséget? *

Soranként csak egy oválit jelölj be.

- ☐ Igen
☐ Nem

9. 3/4. Kérlek, röviden indokold az előző kérdésre adott válaszodat! *

10. 4. Ha most állnál pályaválasztás előtt, ismét ezt a szakot választanád? *

Soranként csak egy oválit jelölj be.

- ☐ Igen
☐ Nem

11. 4. Az alább megfogalmazott állítások közül szerinted melyek jellemzőek a számviteli szakemberek munkájára? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Választatos és sokoldalú munka.
☐ Erkölcsileg és társadalmilag is megbecsült munka.
☐ Olyan munka, amely nem nyújt biztos megélhetést.
☐ A munka során lehetőség van jó kapcsolat kialakítására az ügyfelekkel.
☐ A digitalizáció következtében egyre nehezebb lesz elhelyezkedni ezen a területen.
☐ Folyamatos fejlődést igényel emberileg és szakmailag egyaránt.
☐ Olyan munka, amely sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve.
☐ Olyan munka, amely biztos megélhetést nyújt.
☐ Olyan munka, amely nem tartogat új kihívásokat a benne dolgozók számára.
☐ Van, aki nem saját elhatározásból lépett erre a pályára.

12. 5. Jelöld be, hogy mennyire értesz egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal! Minden sorban csak egy választ jelölj meg! A jövő számviteli szakembere... *

Soranként csak egy oválit jelöljön be.

	Nem értek egyet	Egyetértek
analitikus gondolkodó.	☐	☐
rugalmas.	☐	☐
kreatív.	☐	☐
naprakész.	☐	☐
empatikus.	☐	☐
precíz.	☐	☐
alkalmazott.	☐	☐
tanácsadó.	☐	☐
informatikus.	☐	☐
ügyfél-központú.	☐	☐
monotonitás tűrő.	☐	☐
csapatjátékos.	☐	☐
nyitott.	☐	☐
önálló vállalkozó.	☐	☐

13. 6. Szerinted milyen végzettséggel / végzettségekkel kell rendelkeznie a jövő számviteli szakemberének? Többet is megjelölhetsz! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ pénzügyi-számviteli ügyintéző
☐ mérlegképes könyvelő
☐ okleveles könyvvizsgáló
☐ adótanácsadó
☐ érettségi
☐ BSc fokozat (alap)
☐ MSc fokozat (mester)
☐ PhD fokozat (doktori)
☐ egyéb

14. 7. Szerinted a jövő számviteli szakemberének mennyi gyakorlattal kell rendelkeznie ahhoz, hogy önálló számviteli tevékenységet végezhesen? *

Soranként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ 3 évnél kevesebb
☐ 3-5 év
☐ 6-10 év
☐ 10 évnél több

15. 8. Kérlek, osszad meg velem, ha a témához kapcsolódóan olyan fontos észrevételéd, megfigyelésed van, amelyre a kérdőív nem tért ki!

Kérdőív kitöltőjére vonatkozó adatok

16. 1. Neme: *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Férfi
☐ Nő

17. 2. Életkorod: *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 18
☐ 19
☐ 20
☐ 21
☐ 22
☐ 23 vagy afölötti

18. 3. Lakóhelyed: *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Falu
☐ Város
☐ Megyeszékhely
☐ Főváros

19. 4. Jelenleg mely képzésen tanulsz és hányadéves vagy? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ FOKSZ 1. évfolyam
☐ FOKSZ 2. évfolyam
☐ FOKSZ túlfutó
☐ BSc 1. évfolyam
☐ BSc 2. évfolyam
☐ BSc 3. évfolyam
☐ BSc 4. évfolyam
☐ BSc túlfutó

20. 5/1. Jelenleg dolgozol-e a tanulmányaid mellett? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem

21. 5/2. Ha az előző kérdésre Igen-nel válaszoltál, számviteli területen dolgozol-e?

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem

22. 6. Rendelekezel-e a felsoroltak közül valamelyik számviteli szakképesítéssel? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Pénzügyi-számviteli ügyintéző
☐ Mérlegképes könyvelő
☐ FOKSZ
☐ Egyéb
☐ Nem rendelkezem számviteli szakképesítéssel

Köszönöm a kitöltést!

Frit a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

A számviteli szakma jelene és jövője, a jövő számviteli szakembere – A hallgatói aspektus

Kedves Hallgatótársam!

2020 őszén indult kutatásom folytatásaként ezúttal azt vizsgálom, hogy a közgazdász hallgatók hogyan látják a számviteli szakma jelenét és jövőjét Magyarországon és hogy vélekednek a mérlegképes végzettségről.

Arra szeretnék kérni Téged, hogy amennyiben Gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgató vagy, szánj 10-15 percet a kérdőívem kitöltésére. Nappaliskolák, levelezősök válaszait egyaránt szívesen fogadom.

A kérdőív teljesen anonim, a kapott eredményeket kizárólag kutatási célra használom fel.

A kérdőív kitöltési határideje: 2022. április 6.

Köszönöm, hogy a kitöltéssel hozzájárulsz a kutatásom sikeréhez!

Köszönettel és üdvözlettel:

Bujtor Evelin, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának végzős,
Pénzügy és számvitel alapszakos hallgatója

*Kötelező

KÉRDŐÍV

1. 1. Kérlek, add meg az azonosítódat! *

2. 2/1. Eredetileg is ezen a szakon kezdted a felsőfokú tanulmányaidat? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Igen

☐ Nem, másik szakról jelentkeztem át

3. 2/2. Amennyiben másik szakról jelentkezted át, mely szak volt az?

4. 3/1. Jelöld be, hogy mennyire értesz egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal. Minden sorban csak egy választ jelölj meg! A mérlegképes könyvelői végzettség...

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

	Nem értek egyet	Egyetértek
népszerű	☐	☐
időtálló	☐	☐
korszerű	☐	☐
piacképes	☐	☐

5. 3/2. Jelöld, hogy mely állításokkal értesz egyet! A mérlegképes végzettség...

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ népszerű, szívesen választják a pályaválasztás előtt állók.
☐ nem feltétlenül szükséges egy számviteli területen dolgozó számára.
☐ nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel.
☐ kiváltható több éves szakmai tapasztalattal.
☐ olyan képesítés, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.

6. 3/3. Szeretnéd-e megszerezni a mérlegképes könyvelői végzettséget? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Igen

☐ Nem

7. 3/4. Kérlek, röviden indokold az előző kérdésre adott válaszodat! *

8. 4/1. Ha most állnál pályaválasztás előtt, választanád-e a pénzügy-számviteli szakot? *

Soranként csak egy oválit jelölj be.

- ☐ Igen
☐ Nem

9. 4/2. Kérlek, röviden indokold az előző kérdésre adott válaszodat! *

10. 5. Az alább megfogalmazott állítások közül szerinted melyek jellemzőek a számviteli szakemberek munkájára? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Változatos és sokoldalú munka.
☐ Erkölcsileg és társadalmilag is megbecsült munka.
☐ Olyan munka, amely nem nyújt biztos megélhetést.
☐ A munka során lehetőség van jó kapcsolatok kialakítására az ügyfelekkel.
☐ A digitalizáció következtében egyre nehezebb lesz elhelyezkedni ezen a területen.
☐ Folyamatos fejlődést igényel emberileg és szakmailag egyaránt.
☐ Olyan munka, amely sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve.
☐ Olyan munka, amely biztos megélhetést nyújt.
☐ Olyan munka, amely nem tartogat új kihívásokat a benne dolgozók számára.
☐ Van, aki nem saját elhatározásból lépett erre a pályára.

11. 6. Jelöld be, hogy mennyire értesz egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal! Minden sorban csak egy választ jelölj meg! A jövő számviteli szakembere... *

Soranként csak egy oválit jelölj be.

	Nem értek egyet	Egyetértek
analitikus gondolkodó.	☐	☐
rugalmas.	☐	☐
kreatív.	☐	☐
naprakész.	☐	☐
empatikus.	☐	☐
precíz.	☐	☐
alkalmazott.	☐	☐
tanácsadó.	☐	☐
informatikus.	☐	☐
ügyfél-központú.	☐	☐
monotonitás tűrő.	☐	☐
csapatjátékos.	☐	☐
nyitott.	☐	☐
önálló vállalkozó.	☐	☐

12. 7. Szerinted milyen végzettséggel / végzettségekkel kell rendelkeznie a jövő számviteli szakemberének? Többet is megjelölhetsz! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ pénzügyi-számviteli ügyintéző
☐ mérlegképes könyvelő
☐ okleveles könyvvizsgáló
☐ adótanácsadó
☐ érettség
☐ BSc fokozat (alap)
☐ MSc fokozat (mester)
☐ PhD fokozat (doktori)
☐ egyéb

13. 8. Szerinted a jövő számviteli szakemberének mennyi gyakorlattal kell rendelkeznie ahhoz, hogy önálló számviteli tevékenységet végezhesen? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 3 évnél kevesebb
☐ 3-5 év
☐ 6-10 év
☐ 10 évnél több

14. 9. Kérek, osszad meg velem, ha a témához kapcsolódóan olyan fontos észrevételed, meglátásod van, amelyre a kérdőív nem tért ki!

Kérdőív kitöltőjére vonatkozó adatok

15. 1. Nemed: *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Férfi
☐ Nő

16. 2. Életkorod: *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 18
☐ 19
☐ 20
☐ 21
☐ 22
☐ 23 vagy afölötti

17. 3. Lakóhelyed: *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Falu
☐ Város
☐ Megyeszékhely
☐ Főváros

18. 4. Jelenleg mely képzésen tanulsz és hányadéves vagy? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ BSc 1. évfolyam
☐ BSc 2. évfolyam
☐ BSc 3. évfolyam
☐ BSc 4. évfolyam
☐ BSc túlfutó

19. 5/1. Jelenleg dolgozol-e a tanulmányaid mellett? *

Soranként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem

20. 5/2. Ha az előző kérdésre igennel válaszoltál, számviteli területen dolgozol-e?

Soranként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem

21. 6. Rendelkezel-e a felsoroltak közül valamelyik számviteli szakképesítéssel? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Pénzügyi-számviteli ügyintéző
☐ Mérlegképes könyvelő
☐ FOKSZ
☐ Egyéb
☐ Nem rendelkezem számviteli szakképesítéssel

Köszönöm a kitöltést!

Frit a tájékoztat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

A számviteli szakma jelene és jövője, a jövő számviteli szakembere - Az oktatói aspektus

Tisztelt Hölgym/Uram!

Bujtor Evelin vagyok, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának végzős, Pénzügy és számvitel alapszakos hallgatója. Kutatásomban a gazdasági területen oktatók jelen-és jövőképét, valamint a számvitel oktatással, a jövő számviteli szakemberével és a mérlegképes végzettséggel kapcsolatos véleményét kívánom vizsgálni. Arra szeretném kérni Önt, mint oktatót, hogy szánjon 10 percet kérdőívem kitöltésére.

A kérdőív anonim, a kapott adatokat kizárólag kutatási célra használom fel.

Kitöltési határidő: 2022. március 31.

Köszönöm, hogy a kitöltéssel hozzájárul kutatásom és TDK dolgozatom sikeréhez!

Tisztelettel és köszönettel:

Bujtor Evelin

*Kötelező

1. 1. Miért lépett az oktatói pályára? (többet is megjelölhet!) *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ a családban más is dolgozott/dolgozik oktatóként
- ☐ erkölcsi/ társadalmi megbecsültség miatt
- ☐ szerettem volna a tudásom átadni másoknak
- ☐ barátok/ismerősök javaslatára
- ☐ szerettem volna diákokkal foglalkozni
- ☐ tanárain hatására

Egyéb: ☐ _____

2. 2. Jelölje be azokat az állításokat, amelyekkel egyetért! (többet is megjelölhet!) Az oktatói munka... *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ ...érdekes és sokoldalú.
- ☐ ...kihívásokkal teli.
- ☐ ...erkölcsileg és társadalmilag megbecsült.
- ☐ ...biztos megélhetést nyújt számomra.
- ☐ ...olyan munka, amely már nem tartogat kihívásokat számomra.
- ☐ ...olyan munka, amelyet élvezek.
- ☐ ...olyan munka, mely sem erkölcsileg, sem társadalmilag nincs megbecsülve.
- ☐ ...számomra nem munka, hanem hivatás.
- ☐ ...nem biztosít stabil anyagi háttérrel számomra.
- ☐ ...olyan munka, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.

3. 3. Jelölje be azokat az állításokat, amelyekkel egyetért! (többet is megjelölhet!) *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ A COVID-19 világjárvány okozta változások miatt jelentős többletterhelés hárult az oktatókra.
- ☐ A COVID-19 világjárvány miatt új eszközök alkalmazását kellett elsajátítanom a tanításhoz.
- ☐ A COVID-19 világjárvány előtt szívesebben tanítottam.
- ☐ A munkahelyemen adottak a feltételek a munkám megfelelő színvonalon való ellátásához.
- ☐ A közalkalmazotti státusz kedvezőbb volt számomra, mint a jelenlegi státuszom.
- ☐ Jól érzem magam az oktatói pályán, szeretek tanítani.
- ☐ Úgy gondolom, 5-10 év múlva is az oktatói pályán leszek.
- ☐ Ha pályaválasztás előtt állnék, ismét az oktatói pályát választanám.
- ☐ A jövőben szívesen tanítanék számvitelt.

4. 4. Jelölje be azokat az állításokat, amelyekkel egyetért! (többet is megjelölhet.) A számvitel oktatás a jövőben... *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ ...jobban fókuszál majd a valós munkáltatói igények kielégítésére.
- ☐ ...is kötelező lesz a közgazdász hallgatóknak.
- ☐ ...gyakorlatorientáltabbá válik.
- ☐ ...csak tanfolyami keretek között fog történni.
- ☐ ...jobban fókuszál majd a hallgatói igényekre.
- ☐ ...kizárólag online valósul meg.
- ☐ ...új eszközök alkalmazásával színesebbé, könnyebbé tehető.
- ☐ ...kizárólag az IFRS rendszerére fog fókuszálni.

5. 5. Jelölje be, mennyire ért egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal! Minden sorban csak egy választ jelöljön meg! A jövő számviteli szakembere... *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	Egyetértek	Nem értek egyet
...analitikus gondolkodó.	☐	☐
...rugalmas.	☐	☐
...kreatív.	☐	☐
...naprakész.	☐	☐
...empatikus.	☐	☐
...precíz.	☐	☐
...alkalmazott.	☐	☐
...tanácsadó.	☐	☐
...informatikus.	☐	☐
...ügyfél-központú.	☐	☐
...monotonitás tűrő.	☐	☐
...csapatjátékos.	☐	☐
...nyitott.	☐	☐
...önálló vállalkozó.	☐	☐

6. 6. Ön szerint milyen végzettséggel / végzettségekkel kell rendelkeznie a jövő számviteli szakemberének? Többet is megjelölhet! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ pénzügyi- számviteli ügyintéző
☐ mérlegképes könyvelő
☐ okleveles könyvvizsgáló
☐ adótanácsadó
☐ érettségi
☐ BSc fokozat (alap)
☐ MSc fokozat (mester)
☐ PhD fokozat (doktori)

Egyéb: ☐ _____

7. 7. Ön szerint a jövő számviteli szakemberének mennyi gyakorlattal kell rendelkeznie ahhoz, hogy önálló számviteli tevékenységet végezhesen? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 3 évnél kevesebb
☐ 3-5 év
☐ 6-10 év
☐ 10 évnél több

8. 8. Jelölje be, hogy mennyire ért egyet az alábbiakban megfogalmazott állításokkal. Minden sorban csak egy választ jelöljön meg! A mérlegképes könyvelői végzettség... *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	Egyetértek	Nem értek egyet
...népszerű.	☐	☐
...időtálló.	☐	☐
...korszerű.	☐	☐
...piacképes.	☐	☐

9. 9. Jelölje, hogy mely állításokkal ért egyet! A mérlegképes végzettség... *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ ...közkedvelt, szívesen választják a pályaválasztás előtt állók.
- ☐ ...nem feltétlenül szükséges egy számviteli területen dolgozó számára.
- ☐ ...nem egyenrangú a közgazdász képzés során szerzett ismeretekkel.
- ☐ ...kiváltható több éves szakmai tapasztalattal.
- ☐ ...olyan képesítés, melyet szívesen ajánlanék a jövő nemzedékének.

10. 10. Amennyiben tanít számvitelt, mit gondol: Ön szerint jó döntés volt-e átalakítani a mérlegképes képzést? Kérem, röviden indokolja a választát!

11. 11. Kérem, ossza meg velem, ha a témához kapcsolódóan olyan fontos észrevétele, meglátása van, amelyre a kérdőív nem tért ki!

Kérdőív kitöltőjére vonatkozó kérdések

12. 1. Neme? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

13. 2. Életkora? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 30 év alatt
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ 51-60
- ☐ 61-

14. 3. Jelenleg hol oktat? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ felsőoktatás
- ☐ középfokú oktatás
- ☐ felnőttképzés

15. 4. Mióta oktat gazdasági területen? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ kevesebb, mint 5 éve
- ☐ 5-10 év
- ☐ 11-15 év
- ☐ 16-20 év
- ☐ 20 évnél régebben

16. 5. Milyen településen található az intézmény, ahol oktat? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ város
- ☐ megyeszékhely
- ☐ főváros

17. 6. Az ország mely régiójában oktat? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Nyugat- Dunántúl
- ☐ Közép- Dunántúl
- ☐ Dél- Dunántúl
- ☐ Közép- Magyarország
- ☐ Észak- Magyarország
- ☐ Észak- Alföld
- ☐ Dél- Alföld

18. 7. Jelenleg mely tantárgycsoportokat oktatja a gazdasági területen belül? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ pénzügy
- ☐ számvitel
- ☐ menedzsment
- ☐ marketing
- ☐ turizmus

Egyéb: ☐ _____

19. 8. Mióta oktat számviteli területen? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ kevesebb, mint 5 éve
- ☐ 5-10 év
- ☐ 11-15 év
- ☐ 16-20 év
- ☐ 20 évnél régebben
- ☐ nem számviteli területen oktatok

20. 9. Végez-e jelenleg az oktatás mellett számviteli tevékenységet? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

☐ igen

☐ nem

21. 10. Hány éves gyakorlattal rendelkezik számviteli területen? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

☐ kevesebb, mint 5 év

☐ 5-10 év

☐ 11-15 év

☐ 16-20 év

☐ 20 évnél több

☐ nem rendelkezem gyakorlattal

22. 11. Rendelkezik-e az alábbiak közül valamely szakképesítéssel? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

☐ pénzügyi- számviteli ügyintéző

☐ mérlegképes könyvelő

☐ okleveles könyvvizsgáló

☐ adótanácsadó/ adószakértő

☐ egyéb számvitelhez kapcsolódó szakképesítés

☐ nem rendelkezem egyik felsorolt szakképesítéssel sem

23. 12. Rendelkezik-e valamely alább felsorolt tudományos fokozattal? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ egyetemi doktorátus
- ☐ Ph.D
- ☐ kandidátus
- ☐ MTA doktor
- ☐ egyéb
- ☐ nem rendelkezem tudományos fokozattal

Köszönöm a kitöltést!

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok